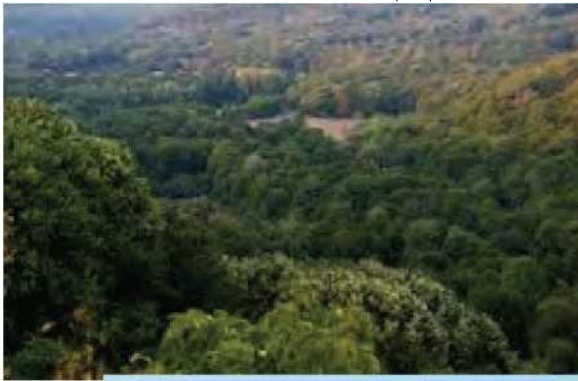

ПРОЕКТ!

ДОКЛАД ЗА ГОРИТЕ С ВИСОКА КОНСЕРВАЦИОННА СТОЙНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТП “ДЛС ПАЛАМАРА”

РАЗРАБОТИЛ: ЕКОКОНСУЛТ 97 ЕООД, 2013 година
АКТУАЛИЗИРАН: ТП “ДЛС ПАЛАМАРА” с. Венец, 2022 година

Актуализацията на Доклада за горите с висока консервационна стойност на територията на ТП „ДЛС Паламара“ се извършва поради следните причини:

Досегашния Доклад е разработен през 2012-2013 г. От 2010 г. към настоящия момент площта и границите на ТП „ДЛС Паламара“ няколко пъти биват променяни. Със Заповед № РД 49-56/28.07.2010 г. изцяло площта на ТП „ДГС Нови пазар“ преминава към ТП „ДЛС Паламара“. Със Заповед № РД 49-123/12.03.2013г. на МЗХ се намалява площта на ТП „ДЛС Паламара“ с площта на горските територии в община Каспичан, които преминават към ДГС „Шумен“, а площта на ДГС „Шумен“ намалява с площта на горските територии в община Хитрино, които преминават към ТП „ДЛС Паламара“. Със заповед № РД 49-170/13.08.2013 г. намалява площта на ТП „ДЛС Паламара“ с горските територии в община Нови пазар, които преминават към новосъздаденото ТП „ДГС Нови пазар“.

В изготвения Доклад за горите с висока консервационна стойност на територията на ТП „ДЛС Паламара“ от „ЕКОКОНСУЛТ 97“ ЕООД през 2013 г. са определени като гори във фаза на старост и горски територии без каквито и да е мероприятия отдели, като повечето от тях по силата на заповед № РД 49-170/13.08.2013 г. преминават към ДГС „Нови пазар“.

Също така посочените в Приложение № 3 към Националното ръководство за определяне на ГВКС, гори във фаза на старост изцяло попадат на територията на ТП „ДГС Нови пазар“, което изцяло обуславя необходимостта от определяне на напълно нови представителни образци и гори във фаза на старост на територията на ТП „ДЛС Паламара“.

По време на инвентаризация през 2021г., извършена от „Агролеспроект“ ЕООД със заповед №РД-49 – 396/16.09.2021 г. на министъра на земеделието, храните и горите е извършена промяна на границите на ТП „ДЛС Паламара“ и ТП „ДГС Нови Пазар“.

Считано от 01.12.2021 г. се намалява района на дейност в горскостопанско отношение на ТП „ДЛС Паламара“, съставляващи горски територии в ГСУ „Никола Козлево“, обхващащи отдели: 51 ÷ 58; 96 ÷ 122; 145 ÷ 244; 247; 275 ÷ 278; 281; 283 ÷ 294; по горскостопанския план на ТП „ДЛС Паламара“ от 2012 г., респективно площта на ТП „ДГС Нови Пазар“ се увеличава.

Настоящото проучване е без Горскостопански участък „Никола Козлево“ преминал в ТП „ДГС Нови Пазар“, то е извършено в периода 2021-2022 година, във връзка с определяне на горите с висока консервационна стойност (ГВКС) за територията на ТП Държавно ловно стопанство Паламара и в изпълнение на принцип 9 от Националния стандарт за отговорно управление горите в България. Инвентаризацията и проучванията са направени съгласно указанията на Националното ръководство за определяне на гори с висока консервационна стойност от октомври 2016 г.

Съвременните схващания за гората като многофункционална система, включваща в себе си екологични, социални, икономически, естетически и други функции налага по-широко отразяване на нейните стойности в националното и международно законодателство и разширяване на кръга от инициативи и дейности, свързани с нейното управление.

Съгласно дефиницията в Ръководството, Гори с високи консервационни стойности (ГВКС) са горски територии, които притежават поне една от шестте високи консервационни стойности според определението за съответните категории ВКС.

Концепцията за ГВКС започва да се използва все по-широко както при сертификацията на гори, така и при картиране, свързано с лесоустройството и с ландшафтното планиране, при стопанисването и при вземането на решения за опазване на горските ресурси. Тя се използва и в покупателните политики на компании от горския сектор или на такива, произвеждащи продукти от дървесина.

Чрез определяне на тези ключови стойности и осигуряване на тяхното запазване или повишаване, става възможно вземането на рационални решения за стопанисването на горите, съвместими със запазването на важните екологични и социални функции.

В общ план Ръководството дава и насоки за управление и стопанисване, които ще запазят или повишат тези консервационни стойности. При разработката на настоящия

документ, са взети предвид определенията, праговете и оценките посочени в Ръководството. Съответните дефиниции са адаптирани конкретно за земите и горите от горските територии, управлявани от ТП „ДЛС Паламара“. Посочените указания за стопанисване и мониторинг са разписани съобразно спецификата на горите и начина им на управление на проучваната територия. Разработени са всички консервационни стойности, установени на територията на ловното стопанство. Инвентаризацията на ГВКС, свързани с наличието на редки, застрашени и изчезващи видове е продължителен процес, излизащ извън рамките на един сезон. Препоръчва се базата данни за разпространението на тези ВКС да бъде постоянно актуализирана от персонала въз основа на периодични техни наблюдения.

ДЛС „Паламара“, с. Венец, област Шумен, води началото си от 1932 година. Известна е като „Царско ловище“ или „Царски ловен развъдник“ на цар Борис III. Носи името на едноименна местност в землището на село Борци, към община Венец, Шуменска област. Седалището на неговото административно управление е в с. Венец, Община Венец, на 40 км. от гр. Шумен. Горите на ловното стопанство се намират в северната част на Шуменска област и граничат на юг с ДГС „Нови Пазар“ и ДГС „Шумен“; на изток с ДЛС „Тервел“ и ДГС „Нови Пазар“, на север с ДЛС „Каракуз“- гр. Дулово; на запад - с ДГС „Разград“ и ДГС „Сескав“; на северозапад с ДГС „Сеслав“, на югозапад с ДГС „Търговище“. Горските територии, в района на дейност на държавно ловно стопанство „Паламара“ са разположени на територията на следните общини:

1. Община село Венец - включват се следните землища - Изгрев, Буйновица, Осеновец, Венец, Борци, Ясенково, Капитан Петко; Дренци, Габрица, Черноглавци, Страхилица, Денница, Боян и Черна. Лесистостта на община Венец е 31,5 %.

2. Община с. Никола Козлево, със следните землища: с. Вълнари - част, с. Крива река - част, с. Ружица - част. Лесистостта на община Никола Козлево е 28,9 %.

3. Община гр. Каолиново, със следните землища: гр. Каолиново, с. Дойранци, с. Долина - част, с. Лиси връх, с. Лятно, с. Тодор Икономово, с. Тъкач, с. Сини вир, с. Загориче, с. Браничево, с. Наум, с. Средковец, с. Гусла, с. Климент, с. Пристое. Лесистостта на община Каолиново е 23,2 %.

4. Община Хитрино - със следните землища: с. Байково; с. Близнаци; с. Длъжко; с. Добри Войников; с. Единаковци; с. Иглика; с. Живково; с. Калино; с. Камяняк; с. Развигорово; с. Становец; с. Студеница; с. Тервел; с. Тимарево; с. Трем; с. Върбак; с. Висока поляна; с. Звегор; с. Сливак. Лесистостта на община Хитрино е 10,4 %.

Цялата дървопроизводителна площ на ТП „ДЛС Паламара“ се намира в Долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0 - 600 м.н.в)

Теренът на ТП „ДЛС Паламара“ е хълмисто-равнинен със заоблени форми, като преобладават равни и полегати терени. Средната надморска височина е 295 метра. В климатично отношение „Паламара“ попада в средният климатичен район на Дунавската равнина от умереноконтиненталната климатична област. Климатът се характеризира с умерено студена зима, пролетта настъпва сравнително късно, лятото е по-хладно, есента е сравнително топла. Средната годишна норма на валежите е между 550-650 мм. Най-много валежи падат през лятото. Преобладаващите ветрове са североизточните. Почвите в района на ТП „ДЛС Паламара“ са предимно сиви горски, по-рядко се срещат излужени и оподзолени черноземи. Съвкупността от климатичните и геоложки условия е благоприятна за развитието на растителността. Естествените гори в района на ТП „ДЛС Паламара“ са предимно от издънков произход, но има и създадени семенни високостъблени насаждения от червен дъб, липа и цер. Средно годишното ползване е 33 750 м³ лежаща дървесина.

Разнообразието на релефа, почвените характеристики и климата обуславят значително биологично разнообразие. Горските екосистеми в района са много ценни в икономически, екологичен и социален аспект, тъй като поддържат богат растителен и животински свят и имат важни водорегулиращи, противоерозионни, рекреационни и естетически функции.

Основната част от горите на територията на ТП „ДЛС Паламара“ са включени в

различните категории ВКС. В някои случаи един и същи подотдел попада в повече от една консервационна стойност. Това прави гората в този подотдел особено значима за поддържане и повишаване на всички идентифицирани консервационни стойности. В такива случаи се прилагат препоръките и ограниченията за стопанисване и мониторинг, които имат най-строг режим по отношение на прилагането на горскостопанските дейности.

През периода на проучванията са проведени консултации с представители на местните власти и сдружения за определяне на значимите за местните общности горски територии и съгласуване на режимите за стопанисване. По време на срещите те са информирани за проучването и за основните принципи на горите с висока консервационна стойност и е потърсено тяхното мнение относно възможностите за прилагане.

В новия горскостопански план на ТП „ДЛС Паламара” са интегрирани резултатите от изследването и препоръчаните горскостопански мероприятия в него. Това ще допринесе за по-добро и екологосъобразно стопанисване на горските екосистеми в района.

ВКС 1. РАЗНООБРАЗИЕ ОТ ВИДОВЕ. КОНЦЕНТРАЦИИ НА БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ ВКЛ. ЕНДЕМИЧНИ, РЕДКИ, ЗАЩИТЕНИ И ЗАСТРАШЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ВИДОВЕ, С ГЛОБАЛНО, РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ.

При определянето на тази ВКС се прави оценка на управлението на ТП „ДЛС Паламара” във връзка с опазването на биологичното разнообразие в най-широк смисъл. Тук се оценява, както въздействието върху видовете, така и върху екосистемите и тяхното функциониране. За България в ръководството са определени следните компоненти:

- Защитени територии и защитени зони
- Застрашени, изчезващи и ендемични видове
- Критични концентрации на видове

ВКС 1.1. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ

Защитените територии (ЗТ) са изключително важен компонент на опазване на биоразнообразието. Определянето на ГВКС попадащи в защитени територии е лесно съгласно действащата у нас нормативна база. От 1998 год. в България действа специален Закон за защитените територии (ЗЗТ). С този закон се уреждат категориите защитени територии в България, предназначението им, режима на опазване и ползване, и тяхното управление. Различията по отношение на собствеността, режимите и начините на ползване в тези територии, различните принципи и управляващи тела са довели до определяне на шест категории защитени територии, съгласно българското законодателство. Към настоящият момент площта, която покриват защитените територии в България е около 5 %.

В България за ГВКС се смятат всички защитени територии, както следва:

- 1. Горски територии в резервати, поддържани резервати, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, обявени по ЗЗТ;**
- 2. Горски територии в природни паркове, попадащи в зони предназначени за опазване на биологичното разнообразие, определени с плановете за управление по реда на ЗЗТ или паркоустройствените проекти по реда на Закона за горите (ЗГ);**
- 3. Горски територии, в природни паркове които нямат устройствени документи;**
- 4. Горски територии попадащи в защитени зони обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) – Натура 2000 зони.**

На територията на ТП „ДЛС Паламара” **няма** обявени защитени територии (ЗТ), който отговарят на т. 1 от ВКС 1.1. По смисъла на Закона за защитените територии.

На територията на ТП ”ДЛС Паламара” **няма** защитени природни обекти в горски територии, по Закона за защитените територии (ЗЗТ).

На територията на община Каолиново в землището на с. Сини вир (Омарчево), местност Юсек се намира **церово вековно дърво**, обявено със заповед № 342/04.07.1978 год. /ДВ, бр.69/1978 год. с височина 24 м и обиколка 4,10 м, намира се в земеделска територия и **не е обект** на настоящата инвентаризация.

На територията на община Хитрино в землището на с. Добри Войников, се намира ”Мравчения дъб” **вековно дърво**, обявено със заповед №65713.09.1979 год./ ДВ, бр.79/1979 год. на 500 год. с височина 25 м и обиколка 1,60 м, намира се в земеделска територия и **не е обект** на настоящата инвентаризация.

Съгласно последните действия по изграждането на Национална екологична мрежа „Натура 2000” на територията на страната, към **ВКС 1.1.** т. 4 са идентифицирани 2 защитени зони, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие в териториалния обхват на ТП „ДЛС Паламара” са:

- **ЗЗ „Каменица” BG0000138, Директива по ЗБР - 92/43/ЕЕС /за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна - хабитати/ - одобрена с Заповед № РД**

– 690/25.08.2020 г на МОСВ, (ДВ. бр. 80/2020 г.), с площ **157.5 ха** (0,9 % от общата на ТП „ДЛС Паламара” – 17 559.5 ха).

- **ЗЗ „Хърсовска река” ВG0000106**, Директива по ЗБР - 92/43/ЕЕС /за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна - хабитати/ - одобрена с Заповед № РД – 990/10.12.2020 г на МОСВ, (ДВ. бр. 9/2021 г.) с площ **460.7 ха** (2.6 % от общата на ТП „ДЛС Паламара” – 17 559.5 ха).

Защитена зона „Каменица” ВG0000138

Тази защитена зона е обявена по Директива 92/43/ЕЕС, съгласно чл. 8, ал. 1, т. 2 от Закона за биологичното разнообразие и Заповед № РД – 690/25.08.2020 г на МОСВ, (ДВ. бр. 80/2020 г.) и представлява *Защитена зона за местообитанията* - с **обща площ 157.5 ха**, от която 152.3 ха (96.7%) залесена и 5.2 ха (3.3%) незалесена.

Разположена е в следните землища на **община Хитрино**:

Землище село Каменяк - ЕКАТТЕ 35969 – подотдели: № 2196: а - д, и – н, р – ч, 1 – 5; с площ **91.3 ха** (в това число държавна собственост – 49.2 ха, общинска собственост са 30,7 ха и временно стопанисвана от общината – 11.4 ха).

Землище село Сливак - ЕКАТТЕ 67283 – подотдели: №№ 2030: о, п, ш – а1; 2196: е, ж, з, о, п; с площ **38.7 ха** (в това число 32.1 ха са общинска собственост и 6.6 ха са временно стопанисвани от общината).

Землище село Добри Войников - ЕКАТТЕ 21405 – подотдели: № 2030: м, н, р – у; с площ **16.6 ха** (в това число общинска собственост 10.7 ха и стопанисвано от общината 5,9 ха).

Землище село Тимарево - ЕКАТТЕ 72401 – подотдели: № 2030: ф - ч; с площ **10,9 ха** (в това число държавна собственост е 10,5 ха; и общинска собственост е 0,4 ха).

Обобщено за „Каменица” ВG0000138 разпределението на общата площ по собственост е следното: държавни горски територии са 59.7 ха, общинска собственост са 73.9 ха и временно стопанисвани от общината 23.9 ха.

Защитена зона „Каменица” ВG0000138 е разположена в следните отдели и подотдели на Община Хитрино: №№ 2030 - м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1; 2196 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, 1, 2, 3, 4, 5; с обща площ **157.5 ха**, от която **152.3 ха** залесена и **5.2 ха** незалесена.

В Защитена зона „Каменица” ВG0000138 има красиви варовикови стръмни скали по долината на река Каменица, малки хълмове покрити със степна растителност върху обширни орни земи. Зоната е важна за опазването на различни степни местообитания, растения и животни. Това е единствената зона за съобществата на нарязанолистния тъжник (*Spiraea crenata*) и една от няколкото в страната за храстовидната карагана (*Caragana frutex*).

В Защитена зона “Каменица” ВG0000138 се срещат следните местообитания:

91Н0 Панонски гори с *Quercus pubescens* – отдели и подотдели: № 2196: а, е, ж, з; с обща площ 38.0 ха.

91G0 Pannonic woods with *Quercus petraea* and *Carpinus betulus* – **41.2В, 41.266, 41.267** (*Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*) – отдел и подотдели: № 2030 ц, ч; с обща площ 10.5 ха.

Предназначението и целите на защитена зона "Каменица" са:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условията на средата.

- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Предмет на опазване в защитена зона BG0000138 „Каменица“ са:

1. следните типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

- 40C0 * Понто-сарматски широколистни храстчета;
- 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*;
- 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи);
- 6240 * Субпанонски степни тревни съобщества;
- 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс;
- 8310 Неблагоустроени пещери;
- 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- **91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;**
- **91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*;**

2. местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:

2.1. бозайници – Лалугер (*Spermophilus citellus*), Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*);

2.2. земноводни и влечуги – Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*);

2.3. безгръбначни – Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morigimus funereus*).

Защитената зона се обявява с цел:

1. опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени местообитанията на посочените видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион;

2. подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 40C0*, 6110*, 6210 (* важни местообитания на орхидеи), 6240*, 6430, 91G0* и 91H0*;

3. подобряване на местообитанията на Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*);

4. при необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, местообитания на видове и техните популации.

Целите на защитената зона са определени съобразно важността на защитената зона за постигане и поддържане на благоприятното природозащитно състояние на типовете природни местообитания и видовете в Континенталния биогеографски регион, както и за свързаността и целостта на мрежата от защитени зони в страната като част от Европейската екологична мрежа Натура 2000. Те определят и приоритетите при планиране и прилагане на мерки в защитената зона.

Приоритетни за опазване в защитената зона са типовете природни местообитания, означени със знак (*) в приложение № 1 от ЗБР, както и типовете природни местообитания и видовете, за които са определени цели за подобряване.

В границите на защитената зона се забранява:

1. провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища;
2. движение на мотоциклети, ATV, UTV и бџгита извън съществуващите пътища в неурбанизираните територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия,

извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;

3. отводняване на крайбрежни заливаеми ивици на реки, промени в хидроморфологичния режим чрез отводняване, изземване на наносни отложения, коригиране, преграждане с диги на реки, с изключение на такива в урбанизирани територии и в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети, при бедствия и аварии и за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете;

4. промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери, при ползването на земеделските земи като такива;

5. премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива;

6. търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания;

7. употреба на пестициди, минерални, листоподхранващи и микроторове, както и на биологично активни вещества, които не са получили биологична и токсикологична регистрация от специализираните комисии и съвети към Министерството на земеделието, храните и горите, Министерството на здравеопазването и Министерството на околната среда и водите;

8. употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба освен при каламитет и епифитотия;

9. използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);

10. използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;

11. палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;

12. извеждане на сечи в природно местообитание с код 91E0*, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии и за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2;

13. почистване и унищожаване на храсти в териториите, заети от природно местообитание с код 40C0 *, с изключение на инвазивни видове;

14. палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на прилепи.

Горските типове природни местообитания по се стопанисват в съответствие с разпоредбите на глава четвърта от Наредба № 8 от 2011 г. за сечите в горите (ДВ, бр. 64 от 2011 г.) и за тях е задължително прилагането на „Система от режими и мерки за стопанисване на горските типове местообитания от приложение № 1 от Закона за биологичното разнообразие“, утвърдена от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите.

Мерки за постигане целите на опазване на защитената зона са определени или могат да се определят също във:

1. решения, издавани по реда на чл. 31 от ЗБР;

2. горскостопанските и ловностопанските планове и програми;
3. плана за управление на речните басейни в Черноморски район за басейново управление на водите;
4. националният план за действие за енергията от възобновяеми източници;
5. планове за действие за видове и планове за управление на защитени територии;
6. други планове, програмни и стратегически документи.

В границите на защитената зона се препоръчва:

1. поддържане на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, като ливада, пасище или мера;
2. промяна на начина на трайно ползване на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, в „ливада“, „пасище“ или „мера“;
3. изпълнение на мерки за поддържане и опазване на съществуващите постоянни пасища, мери и ливади от разпространението на нежелана растителност – рудерални и инвазивни чужди видове, съгласно списъка с инвазивни чужди видове, които засягат Съюза (създаден и актуализиран с регламенти за изпълнение на Комисията в съответствие с Регламент (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета), и публикуван на интернет страницата на МОСВ;
4. възстановяване и поддържане на затревени площи като такива с висока природна стойност чрез: – косене ръчно или с косачки за бавно косене от центъра към периферията или от единия край на площта към другия с ниска скорост, като окосената трева се изсушава и събира на купове или се изнася от парцела; – паша, като се поддържа гъстота на животинските единици на цялата пасищна площ на стопанството, на която се извършва пашата, от 0,3 до 1 ЖЕ/ха;
5. създаване на площи, заети с храстоводървесна растителност сред обработваеми земи, на каменни купчини и малки водни площи след предварително съгласуване с РИОСВ – Шумен;
6. намаляване на въздействията от селското стопанство (преизпасване) върху местообитания с кодове 40С0* и 91Н0*;
7. изораване на нивите след 15 септември и да не е едновременно с прибирането на реколтата.

Защитена зона „Хърсовска река” BG0000106

Тази защитена зона е обявена по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на местообитанията, съгласно чл. 8, ал. 1, т. 1 и 2 от Закона за биологичното разнообразие, одобрена с Заповед № РД – 990/10.12.2020 г на МОСВ, (ДВ. бр. 9/2021 г.) с площ **460.7 ха** (2.6 % от общата на ТП „ДЛС Паламара”).

Разположена е в следните землища:

Землище село Тодор Икономово - ЕКАТТЕ 72549 – отдели и подотдели: №№ 135: а - и, 1 - 5; 136: а - е, 1 - 5; 137: а - д; 138: а - д; 139: а – ж, 1; 140: а – к, 1, 2; 141: а - е, 1, 2; 142: а - з, 1, 2; с обща площ **460.7 ха** - държавна собственост.

Обобщено за „Хърсовска река” **BG0000106** разпределението на общата площ по собственост е следното: държавни горски територии са 460.7 ха.

Защитена зона „Хърсовска река” BG0000106 е разположена в следните отдели и подотдели на Община Каолиново: №№ **135** - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5; **136** - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4, 5; **137** - а, б, в, г, д; **138** - а, б, в, г, д; **139** - а, б, в, г, д, е, ж, 1; **140** - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2; **141** - а, б, в, г, д, е, 1, 2; **142** - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2; с обща площ **460.7 ха**, от която **450.5 ха** залесена и **10.2 ха** незалесена.

На територията на **Защитена зона „Хърсовска река” BG0000106** е описано само един вид местообитание както следва:

91М0 Балкано-панонски церово-горунови гори – отдели и подотдели: №№ **135** - а, б, в, и; **136** - а, б, в, е; **137** - а, б, в, г; **138** - г, д; **139** - б, е, ж; **140** - г, д, е, ж; **141** - а, б, д; **142** - а, б, в, г, ж, з; с обща площ **262.9 ха**.

Предмет на опазване в защитена зона

BG0000106 „Хърсовска река“ са:

1. следните типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

– 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*;
– 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи);

– 6240 * Субпанонски степни тревни съобщества;
– 6250 * Панонски льосови степни тревни съобщества;
– 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс;

– 6510 Низинни сенокосни ливади;
– 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;
– 8310 Неблагоустроени пещери;
– 9180 * Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове;
– 91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;
– 91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*;
– 91I0 * Евро-сибирски степни гори с *Quercus* spp.;

– **91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;**

– 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа;

2. местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:

2.1. бозайници – *Европейски вълк (*Canis lupus*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Степен пор (*Mustela eversmanii*), Видра (*Lutra lutra*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Дългопръст нощник (*Myotis caraccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Южен подковонос (*Rhinolophus eur yale*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*);

2.2. земноводни и влечуги – Добруджански тритон (*Triturus dobrogicus*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*);

2.3. безгръбначни – Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Лицена (Голяма огневка) (*Lucana dispar*), *Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*), Хидриас (*Euphydryas (Hypodryas) maturna*), Ценагрион (Ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*);

2.4 растения – Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*), Емилипопово прозорче (*Potentilla emilii-porpii*), Червено усойниче (*Echium russicum*).

Защитената зона по т. 1 се обявява с цел:

1. опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион;

2. увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 6240 * и 6250 *;

3. подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 91I0 * и 91Z0;

4. подобряване на местообитанията на видовете Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*) и Червено усойниче (*Echium russicum*);

5. при необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни

местообитания, посочените в т. 2.1 местообитания на посочените в т. 2.2 видове и техните популации.

Целите на защитената зона са определени съобразно важността на защитената зона за постигане и поддържане на благоприятното природозащитно състояние на типовете природни местообитания и видовете по т. 2 в Континенталния биогеографски регион, както и за свързаността и целостта на мрежата от защитени зони в страната като част от Европейската екологична мрежа Natura 2000. Те определят и приоритетите при планиране и прилагане на мерки в защитената зона.

Приоритетни за опазване в защитената зона са типовете природни местообитания и видовете, означени със знак (*) в прило жения № 1 и № 2 от ЗБР, видът Емилипопово прозорче (*Potentilla emilii-rorii*), както и типовете природни местообитания и видовете, за които са определени цели за подобряване.

В границите на защитената зона се забранява:

1. провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии;

2. движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;

3. промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;

4. разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1 освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои;

5. премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстоводървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;

6. търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания по т. 2.1;

7. употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;

8. употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии освен при каламитет, епифитотия, епизоотия или епидемия;

9. използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. За нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);

10. използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;

11. палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;

12. палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни

техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване по т. 2.2.1;

13. провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – от 1 март до 30 юни;

14. добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50 % от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства дървета или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти;

15. паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост.

Горските типове природни местообитания се стопанисват в съответствие с разпоредбите на глава четвърта от Наредба № 8 от 2011 г. за сечите в горите (ДВ, бр. 64 от 2011 г.) и за тях е задължително прилагането на „Система от режими и мерки за стопанисване на горските типове местообитания от приложение № 1 от Закона за биологичното разнообразие“, утвърдена от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите.

Мерки за постигане целите на опазване на защитената зона са определени или могат да се определят също във:

1. решения, издавани по реда на чл. 31 от ЗБР;
2. горскостопанските и ловностопанските планове и програми;
3. плана за управление на речните басейни в Дунавския район за басейново управление на водите;

4. националния план за действие за енергията от възобновяеми източници;
5. планове за действие за видове и планове за управление на защитени територии;
6. други планове, програмни и стратегически документи.

В границите на защитената зона се препоръчва:

1. поддържане на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, като ливада, пасище или мера;

2. промяна на начина на трайно ползване на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, в „ливада“, пасище“ или „мера“;

3. изпълнение на мерки за поддържане и опазване на съществуващите постоянни пасища, мери и ливади от разпространението на нежелана растителност – рудерални и инвазивни чужди видове, съгласно списъка с инвазивни чужди видове, които засягат Съюза (създаден и актуализиран с регламенти за изпълнение на Комисията в съответствие с Регламент (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета), публикуван на интернет страницата на МОСВ;

4. възстановяване и поддържане на затревени площи като такива с висока природна стойност чрез:

– косене ръчно или с косачки за бавно косене от центъра към периферията или от единия край на площта към другия с ниска скорост, като окосената трева се изсушава и събира на купове или се изнася от парцела;

– паша, като се поддържа гъстота на животинските единици на цялата пасищна площ на стопанството, на която се извършва пашата, от 0,3 до 1 ЖЕ/ха;

5. създаване на площи, заети с храстоводървесна растителност сред обработваеми земи, на каменни купчини и малки водни площи след предварително съгласуване със съответната РИОСВ;

6. изораване на нивите след 15 септември и да не е едновременно с прибирането на реколтата;

7. провеждане на противопожарни дейности с цел намаляване на риска от пожари;

8. намаляване на въздействието от селското стопанство (преизпасване) върху природни местообитания с кодове 91I0 * и 91Z0;

9. прилагане на разновъзрастни лесовъдски системи в природно местообитание с код 91I0 * за превръщане на издънковите насаждения в семенни;

10. насърчаване на устойчивото управление на горите чрез запазване на биотопните дървета и на достатъчно количество мъртва дървесина в горските екосистеми, избягване на залесяването с неместни дървесни видове и произходи и съобразяване на интензивността на дърводобива с растежния потенциал на дървостойките и предназначението на горите, ограничаване на изсичането/подмяната на горскодървесната растителност и употребата на биоциди, хормони и препарати за растителна защита;

11. поддържане на поне 10 % от общата площ на горските типове природни местообитания по в защитената зона като гори във фаза на старост.

Поетите ангажименти на Р. България по изпълнението на Директива 79/409 и Директива 92/43 и съгласно прякото действие на двете директиви, посочените по-горе защитени зони подлежат на превантивни мерки на опазване и защита. Предвидените лесовъдски дейности на териториите на защитените зони трябва стриктно да следват изискванията на Закона за биологичното разнообразие за превенция и поддържане на благоприятно природозащитно състояние на видове и местообитания.

ЗАПЛАХИ

- Намаляване на площта на природните местообитания и местообитанията на видовете на техните популации в резултат на човешка намеса.

- Нарушаване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

1. Толериране на местните растителни видове;

- Трансформация на по-рано създадени култури

- Отгледни сечи – избор на дървета на бъдещето

- Възобновителни сечи – съобразени с естествената динамика на видовете.

2. Забрана за залесяване с чужди видове и/или произходи, както и залесяване на естествените открити пространства в местообитанието с изключение на мероприятия за защита от порои и ерозия;

- Използване на местни видове и произходи

- Използване на групови схеми

- Използване на пионерни видове

3. При възникване на едроплощни природни нарушения е препоръчително част от засегнатата площ да не се залесява, а да се остави на естествената сукцесия;

- Анализ на потенциалните рискове от ерозия и на възможностите за естествено възобновяване

- Период на изчакване – 7 години,

- Формиране на „предгора“

4. Ограничаване прилагането на лесовъдски системи за нискостъблено и за едновъзрастно стопанисване на горите;

- Забрана за голи сечи,

- Прилагане на дългосрочни възобновителни сечи – постепенно-котловинна, неравномерно-постепенна, групово-постепенна,

5. Съхраняване на характерните за местообитанието дървесни видове и произходи при провеждане на лесовъдските дейности;

6. Трансформация на горскостопанските дейности от едроплощни към дребноплощни

7. Поддържане на мъртва дървесина 10% от запаса;

8. Запазване на дървета с хралупи, единични и групи от стари дървета;

9. Прилагане на природосъобразни технологии при провеждане на горскостопанските дейности;

- Щадящи технологии/машини за извоз,

- Опазване на горската инфраструктура по време на извоза,
- Използване на биоразградими масла

10. Запазване целостта на ландшафта при планиране на горски пътища и на съпровождащата горскостопанската дейност инфраструктура;

- Определяне на оптималната гъстота на инфраструктурата
- Опазване на буферни зони

11. Поддържане на зони около постоянните водни течения с ширина не по-малка от 15 метра, в които не се провеждат сечи или се провеждат с интензивност не по-голяма от 5 % от запаса на насажденията.

12. Да се предприемат мерки за контрол и ограничаване на инвазивните видове.

13. Да се проверява периодично за създаването на нови защитени територии или зони, или за предложения за създаването им, които потенциално могат да бъдат повлияни от горскостопанските дейности.

14. Да се вземе предвид оценката на благоприятното природозащитно състояние за горските екосистеми на територията на ДЛС Паламара, включени в границите на защитените зони. Прилаганите горскостопански дейности да бъдат изцяло съобразени с поддържането и подобряването на благоприятното природозащитно състояние на горските видове и местообитания.

15. При защитените зони, в които преобладават горските екосистеми е препоръчително да се оставят около 10% от горите в тях като “гори във фаза на старост”. Прилагането на тази препоръка би повишило стойността на защитената територия и ВКС 1.1.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

1. До приемането на планове за управление на представените защитени зони, ръководството на ДЛС Паламара съгласувано с РИОСВ определят режима на мониторинг със стандартни процедури и индикатори, с цел предотвратяване на отрицателните въздействия от дейностите върху ВКС на защитените територии и зони. За пример могат да се вземат въздействия на дейностите върху горските екосистеми, нарушаване на миграционни пътища на дивите животни, повишаване на риска от пожари, влошаване на благоприятното природозащитно състояние и др.

2. Да се ползват за образец и да се прилагат мониторинговите схеми и формуляри на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие за отразяване на основните индикатори касаещи ВКС 1.1.

ВКС 1.2 ЗАСТРАШЕНИ, ИЗЧЕЗВАЩИ И ЕНДЕМИЧНИ ВИДОВЕ

ВКС притежават териториите от горскостопанските единици, в които се среща всеки вид от *Приложения 1А и 1Б* към ръководството. Това са видове с толкова голяма консервационна значимост, че е достатъчно наличието на един такъв вид, постоянно обитаващ горскостопанската единица, за да представлява тя ГВКС. Всяка ЗГГФ, включваща местообитания на видовете, включени в *Приложения 1А и 1Б* към ръководството е ГВКС.

В тази консервационна стойност попадат както гори – находища на застрашени и изчезващи видове, така и гори с естествени характеристики, представляващи потенциално такова местообитание. Това се налага поради рядкостта на видовете, както и заради нуждата от опазване на местообитания от критично значение за тези и други видове. Видовете са посочени в Приложение 1А и 1Б към Националното ръководство. Приложението е разработено въз основа на Червения списък на IUCN (1997) с използвани категории “критично застрашен” и “уязвим”, Червената книга на РБ, том I и II, Атлас на ендемичните растения в България.

Растителни видове с потенциално разпространение на територията на ТП “ДЛС Паламара”,
включени в Приложение 1А към Националното ръководство

1. Елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii* Hooker f.)

Многогодишно луковично растение, геофит. Стъблото достига до 25 cm. На върха си носи един увиснал надолу цвят, в основата на който е развит ципест зеленикав лист прикрепен с влагалище. Околоцветните листчета са шест: три външни бели (от 15 до 25 mm) разперени, лъжичковидни, вътрешните са три почти два пъти по-малки, докосващи се едно в друго със зелено петно на връхната и приосновната част. Цъфти в периода януари-март, плодоноси февруари-април. Расте из храсталаци, гори и скални поляни в низинния, буковия и дъбовия пояси.

Природозащитен статус: Видът фигурира в Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „застрашен“ и Закона за биологичната разнообразие.

ЗАПЛАХИ

- Нанасяне на механични повреди на индивидите по време на горскостопанската дейност

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство за препоръчване през пролетта. Мероприятията по маркиране на ЛФ в установените находища да се провеждат в края на зимата и през пролетта. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите. При установяването наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч. Склопеността да не пада под 0,6.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

Да се извършва предварително планиране и оценка на лесовъдските мероприятия, преди началото на дейностите в близост до находищата на вида, с цел да не се нарушат условията на средата.

2. Битински синчец (*Scilla bithunica* Boiss.)

Многогодишно тревисто растение. Цветоносните стъбла са едно или две, високи до 30 см. На върха си носи един увиснал надолу цвят, в основата на който е развит ципест зеленикав лист прикрепен с влагалище. Листата са 4 или 5 дълги до 30 см. и широки до 2 см. Съцветието е сбито, овално, с 3-25 цвята. Околоцветните листчета са шест, бледосини, дълги до 9 мм. Плодът е почти кълбеста кутийка с надлъжни крила. Цъфти в периода април-май, плодоноси май-юни. Обитава влажни гори, по-рядко влажни дерета..

Природозащитен статус: Видът фигурира в Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „застрашен“ и в Закона за биологичната разнообразие.

ЗАПЛАХИ

- Нанасяне на механични повреди на индивидите по време на горскостопанската дейност

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство, за препоръчване през пролетта. В находищата на вида не се провеждат лесовъдски мероприятия, за да не се нанасят механични повреди и да не се променят условията на средата. Да не се допуска събиране на вида като декоративно растение.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегодна проверка състоянието на находището на вида – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

3. Пролетно бутурче (*Cyclamen coum* Mill.)

Многогодишно тревисто растение, с кръгла грудка. Листата са едри, целокрайни с бъбрековидна форма като от горната им страна има бледозелен до белезникав контур или петно. Цветовете са едри, лилаво-розови, разположени на дълги дръжки. Плодът представлява кутийка, узряваща и разпукваща се в земята. Отровно растение. Цъфти в периода февруари-април, плодоноси май-юни. Видът е разпространен в дъбови гори и храсталаци.

Природозащитен статус: Видът е включен в Закона за биологичното разнообразие и в Червена книга на НР. България (Вълчев и др. 1984) с категория „рядък“ и в Бернската конвенция.

ЗАПЛАХИ

- Нанасяне на механични повреди на индивидите по време на горскостопанската дейност

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство, за препоръчване през пролетта. Мероприятията по маркиране на ЛФ в установените находища да се провеждат през месеците февруари, март, април, по време на цъфтежа. При установяване на наличие на вида дърветата в съседства се запазват и не подлежат на сеч. При дейностите да се внимава да не се повредят индивидите. Склопеността да не пада под 0,6. Да не се допуска паша, отъпкване и събиране на растенията за декоративни цели.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

Да се извършва предварително планиране и оценка на лесовъдските мероприятия, преди началото на дейностите в близост до находищата на вида, с цел да не се нарушат условията на средата.

**Животински видове включени в Приложение 1Б към Националното ръководство,
установени на територията на ДЛС „Паламара”**

1. Видра (*Lutra lutra*)

**Природозащитен статус: в България: ЧК – уязвим, ЗБР - II, III;
международен: IUCN-NT; БеК-II; CITES- I; ДХ-II, IV**

Обитава предимно реки, богати на риба, с незамръзващи бистри и незастояли води, с обрасли с растителност брегове. Също езера, блата, изкуствени водоеми. Леговището обикновено се намира в стръмен бряг и има вход под водата. Застрашен вид, включен в „Червена книга на България“, том 2.

На територията на ТП „ДЛС Паламара” е рядък вид около някои реки, язовири и микроязовири.

ЗАПЛАХИ

Основни заплахи са унищожаването на крайбрежната растителност, силен антропогенен натиск и преследване в рибовъдни стопанства.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на крайречната дървесна растителност по реките в ДЛС , вкл. недопускане на мероприятия по така нареченото „прочистване“ и коригиране на речните корита, както и изгребването на инертни материали от реките. На места където е необходимо, да предприемат мерки за възстановяване на крайречната растителност. Опазване на рибните ресурси. При наличие на известни обитаеми леговища да се осигури спокойствие в съответния речен участък, като на не по-малко от 100 м от леговището не се извеждат никакви мероприятия. Борба с браконьерството, особено на територията на рибовъдни стопанства и язовири под аренда.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се установят броя на наличните размножаващи се семейни групи от вида и да се мониторира числеността им. Могат да се ползват и следите, видровете пътечки и екскременти, като указание за присъствие на вида.

2. Черен щъркел (*Ciconia nigra* L.)

**Природозащитен статус: в България: уязвим VU; ЗБР-II, III;
международен: IUCN-LC; БeK- II; CITES-II; БoK-II**

Обитава обширни широколистни, смесени и иглолистни гори или скални комплекси, предимно в ниските части на планините и в равнините. Гнезди по стари дървета с височина 6-30 м, но по-често в скални ниши, козирки, и цепнатини. Размножителният период е от средата на април до края на юли. Храни се с дребна риба, земноводни, змии и др, главно покрай чисти и богати на риба реки, както и около рибарници, язовири и др.

На територията на ТП „ДЛС Паламара“ видът е установен през гнездовия период в следните отдели: [REDACTED]

ЗАПЛАХИ

Загуба на горски местообитания, преследване в рибни стопанства, замърсяване и пресушаване на влажни зони.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се запазват големите стари дървета в отделите, където е регистрирано присъствие на вида, тъй като те са потенциални места за гнездене. Осигуряване на зони на спокойствие около гнездата и местата за хранене. В отделите, където са установени птици през гнездовия период, да не се провеждат сечи с интензивност над 20% от насаждението, като се оставят старите /над 100 г./ клонести дървета. За отделите, в които са идентифицирани гнезда да не се провеждат сечи в радиус от 500 м около гнездото през гнездовия период от 15.03 – 01.09. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е с радиус 200 м.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегоден мониторинг на популацията. Установяване на точните координати на всяко сигурно гнездово находище. Необходимо е да се записват всички наблюдения на вида през гнездовия период и да се следи за евентуални концентрации на вида по време на миграционния период.

3. Малък креслив орел (*Aquila pomarina*)

Природозащитен статус: в България: уязвим VU; ЗБР - III; международен: IUCN-LC; БеК- II; CITES-II; БоК-I, II

Малочислен гнездещ вид у нас, най-разпространен из равнинните и нископланински широколистни гори в Източна България. Гнезди основно на широколистни дървета в покрайнините на горите в близост до обширни, открити пространства. Размножителния период продължава от средата на април до края на юли – началото на м. август. Гнездото му е с диаметър над 1 м. Храни се в прилежащите открити местообитания - ниви, пасища и степи. Ловува най-вече на различни дребни бозайници, влечуги, гризачи и насекомоядни. Прелетен, долита във втората половина на март и отлита през октомври. Над страната преминава интензивна транзитна миграция, особено по Черноморското крайбрежие.

На територията на ТП “ДЛС Паламара” е регистриран през гнездовия период в следните отдели: [REDACTED]

ЗАПЛАХИ

Загуба на гнездови местообитания, безпокойство и преследване от човека. Опожаряване на хранителни местообитания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се запазват дървета с гнезда и големи стари дървета в покрайнините на гората и в отделите, където е регистрирано присъствието на вида, тъй като те са потенциални места за гнездене. В отделите, където са установени птици през гнездовия период, да не се извеждат сечи с висока интензивност (над 20%). За отделите, в които са идентифицирани гнезда да не се провеждат сечи в радиус от 300 м около гнездото през гнездовия период на вида - от 01.03. до 31.08. Извън този период зоната около гнездото в която да се осигури спокойствие е в радиус от 150 м. около гнездото. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждения.

Да се опази в естествен вид крайречната растителност по реките в ДЛС. Да не се разорават малкото налични ливади и пасища в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегоден мониторинг на популацията. Установяване на точните координати на всяко сигурно гнездово находище. Картиране на гнездещите в ТП “ДЛС Паламара” двойки /в периода 10.05 - 31.07/ и ежегоден мониторинг на съответните отдели за присъствието на вида.

4. Горски бекас (*Scolopax rusticola* L.)

**Природозащитен статус: в България: ЧК-заstrашен, EN, ЗБР-IV;
международен: IUCN-LC; Бек-II**

Като прелетна птица преминава през март-април, а наесен - през септември, но главно през октомври, като редовно зимува в по-топлите и малоснежни райони на страната. През време на прелета обитава по-влажни места в крайнини на гори, поляни, места с единични групи дървета и храсти, разсадници, обрасли мочурища и околности на водоеми. У нас е много рядък гнезещ вид, разпространен главно в Рила, Пирин, Родопите и Стара планина, по-рядко и в Странджа. През последните 50 години е драстично намалял у нас както като гнезещ, така и като мигриращ вид.

На територията на ТП “ДЛС Паламара” е регистриран през гнездовия период в следните отдели: [REDACTED]

ЗАПЛАХИ

Безпокойство от хора и хищници. Извеждане на сечи през гнездовия период.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Тъй като гнезди на земята бекастът е много уязвим по време на мътене. През гнездовия период, 01.04 – 01.08 не се извършват дейности в участъци, където е регистрирано присъствието на вида. Препоръчително е такива участъци да бъдат обособени като гори във фаза на старост. Опазването на старите широколистни гори е от първостепенно значение за бекаса.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се проведе специализирано търсене за евентуални гнездовища на вида на територията на ТП “ДЛС Паламара”. Най-подходящ за регистрирането на токуващи птици е периода март-април и при установяване на такива, локализирания район да се опази от човешки дейности доколкото това е възможно.

Картиране на гнездовите находища и ежегоден мониторинг на състоянието им.

4. Орел змияр (*Circaetus gallicus*)

Природозащитен статус: в България: ЧК-уязвим VU; ЗБР-II;

международен: IUCN- LC; БеК-II, CITES- II; БоК-II.

Гнезди в стари широколистни и рядко иглолистни гори, в малко посещавани горски участъци, в близост до обширни открити пространства. Прелетен. Храни се с влечуги, дребни бозайници и птици.

На територията на ТП “ДЛС Паламара” птици са установени в следните отдели: ■

ЗАПЛАХИ

Загуба на гнездови местообитания, безпокойство и преследване от човека. Опожаряване на хранителни местообитания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, в които е установен вида през гнездовия период да не се извеждат интензивни сечи. Зоните забранени за човешки дейности около гнездата са регламентирани както следва: за периода от 01.03 до 01.09 зоната е от 700 м, а от 01.07 до 31.12 зоната е 350 м. Опазване на старите, силно разклонени дървета в покрайнините на гората в широколистните и смесени гори, които предоставят гнездова база на вида.

Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се унищожава хранителната база на вида. Да не се разорават, залесяват или застрояват наличните ливади, пасища и степи в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проучване на източните части на ТП “ДЛС Паламара” за наличие и на други находища освен картираните. Проучването следва да се проведе в периода 1.05.-31.07. Ежегоден мониторинг на популацията. Установяване на точните координати на всяко сигурно гнездово находище.

5. Малък орел (*Hieraetus pennatus*)

Природозащитен статус: в България: ЧК-уязвим VU; ЗБР-III;

международен: IUCN- LC; БеК-II, CITES- II; БоК-I, II.

Малоброен и застрашен от изчезване вид у нас и в Европа. Включен в Червената книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. У нас има по-малко от 200 двойки, повечето от тях гнездещи в Източна България. Гнезди в равнинни, предпланински и нископланински широколистни гори, най-често дъбови, по-рядко - букови. Гнездата си устройва на високи дървета в труднодостъпни места. Прелетен вид, пристига през април и отлита през септември-началото на октомври. Ловува из пасища и степи като предпочита лалугери, мишевидни гризачи, влечуги и по-рядко - дребни птици.

На територията на ТП “ДЛС Паламара” птици са установени в следните отдели/подотдели: ■

ЗАПЛАХИ

Загуба на гнездови местообитания, използване на отровни примамки за наземни хищници, намаляване на хранителната база, безпокойство.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на големите стари дървета в отделите, в които е регистриран вида, тъй като те са

потенциални места за гнездене. В радиус от 300 м около гнездата на вида да не се извършват стопански дейности през гнездовия период , 15.02. – 01.08. През останалото време на годината зоната без сечи е с радиус 150 м. В отделите, в които е установен вида през гнездовия период да не се извеждат интензивни сечи.

Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се редуцира хранителната база на вида. Да не се разорават, залесяват или застрояват наличните ливади, пасища и степи в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

При регистрирано трайно присъствието на вида да се извършва редовен мониторинг на района и потенциалните гнездови местообитания.

6. Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*)

Природозащитен статус: в България: ЧК-уязвим VU; ЗБР-II;
международен: IUCN - LC; БеК - II, CITES - II; БоК - II.

Застрашен вид у нас и в Европа, най-редкият наш ястреб. Гнезди в разредени равнинни и крайречни гори, групи дървета в открити пространства по-чест в Източна България. У нас има малко от 200 двойки. Храни се с влечуги, дребни бозайници и птици. Прелетен, мигрира на ята.

На територията на ТП “ДЛС Паламара” е установен през гнездовия период в следните отдели: ■

ЗАПЛАХИ

Загуба на гнездови местообитания вследствие на обезлесяване на обширни територии. Проследяване и безпокойство от човека.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се запазват дървета с гнезда и големи стари дървета в отделите, където е регистрирано присъствие на вида, тъй като те са потенциални места за гнездене.

В радиус от 300 м около гнезда на вида не се извършват стопански дейности през гнездовия период 01.03 – 01.08. През останалото време на годината зоната без сечи е с радиус 150 м. В подотделите с регистрирани гнезда на вида не се извеждат интензивни сечи.

Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се редуцира хранителната база на вида. Да не се разорават, залесяват или застрояват наличните ливади, пасища и степи в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегоден мониторинг на популацията. Установяване на точните координати на всяко сигурно гнездово находище.

8. Сив кълвач (*Picus canus*)

Природозащитен статус: в България: ЧК-застрашен; ЗБР-II, III;
международен: ДП-I; БеК - II,

Обитава стари букови, дъбови, крайречни и смесени гори. Храни се предимно с мравки, ларви на термити и дървояди. Привързан е към гнездовите си територии.

На територията на ТП „ДЛС Паламара“ гнезди в отдели: [REDACTED]

ЗАПЛАХИ

Загуба на гнездови местообитания вследствие на намаляване на горите в равнините. Намаляване на хранителната база и конкуренция на черния и зеления кълвач.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

През гнездовия период (01.02. – 01.07.) в отделите и подотделите, с установено присъствие на вида да не се извършват стопански дейности. В тези подотдели да не се провеждат санитарни сечи, събиране на суха и паднала маса освен в случаите на големи природни бедствия.

При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването дървета старите дървета ”баби”, на дървета с хралупи, острови на старостта, мъртва дървесина и умиращи дървета. Части от насажденията се обособяват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия).

В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодное състояние.

9. Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*)

Природозащитен статус: в България: ЗБР-II;

международен: IUCN - LC;

Рядък и бързо намаляващ вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Обитава стари дъбови, букови, габърови, липови и крайречни гори.

На територията на ТП „ДЛС Паламара“ гнезди в отдели/подотдели: [REDACTED]

ЗАПЛАХИ

Намаляване на старите широколистни гори и тяхната фрагментация.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

През гнездовия период (01.02. – 01.07.) в отделите и подотделите, с установено присъствие на вида да не се извършват стопански дейности. В тези подотдели да не се провеждат санитарни сечи, събиране на суха и паднала маса освен в случаите на големи природни бедствия.

При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването дървета старите дървета ”баби”, на дървета с хралупи, острови на старостта, мъртва дървесина и умиращи дървета. Части от насажденията се обособяват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия).

В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

10. Черен кълвач (*Dryocopus martius*)

Природозащитен статус: в България: ЧК-уязвим; ЗБР-Ц, III;

международен: ДП-I; БеК - Ц,

Рядък вид, включен в Червена книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС.

Обитава стари букови, иглолистни и смесени планински гори до горната им граница; рядко нископланински и равнинни гори. Гнезди в стари дървета с хралупи. Най-рано брачни прояви са установени в началото на март, а напуснали гнездото малки в началото на май. Люпилото е от 4-5 яйца, мътенето продължава 12-14 дни, а престоят на малките в гнездото 24-28 дни. При загуба на първото люпило прави второ люпило. В стари гори гнездовият участък обхваща 100-300 ха, а в горите с малко количество стари и умиращи дървета - 1000-1600 ха.

На територията на ДЛС „Паламара“ е установен в следните отдели/подотдели: [REDACTED]

ЗАПЛАХИ

Намаляване на старите широколистни гори и извеждане на санитарни сечи. Намаляване на хранителната база. Конкуренция на сивия, белогърбия и зеления кълвач.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

През гнездовия период (01.02. – 01.07.) в отделите и подотделите, с установено присъствие на вида да не се извършват стопански дейности. В тези подотдели да не се провеждат санитарни сечи, събиране на суха и паднала маса освен в случаите на големи природни бедствия.

При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването дървета старите дървета ”баби”, на дървета с хралупи, острови на старостта, мъртва дървесина и умиращи дървета. Части от насажденията се обособяват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия).

В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

11. Голям ястреб (*Accipiter gentilis*)

Природозащитен статус: в България: ЧК-застрашен; ЗБР- III;

Международен: *BeK-II, CITES- II, BoK-II.*

Рядък вид, включен в Червената книга на България. Гнезди в разнообразни гори, както в планините така и в равнини, включително в стари горски култури. Предпочита дъбови и крайречни гори. Храни се основно с птици - сойки, гълъби, врани, кокошеви, дроздове, а понякога и патици. Постоянен вид.

На територията на ТП „ДЛС Паламара“ е установен в следните отдели: [REDACTED]

ЗАПЛАХИ

Загуба на местообитания, преследване от хората, изземване на яйцата и малките с цел търговия.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се запазват дърветата с гнезда и големи стари дървета в отделите с регистрирано присъствие на вида. В радиус от 300 м около гнездата на вида да не се извършват стопански дейности през гнездовия период 01.03. – 01.08. През останалото време на годината зоната без сечи е с радиус 150 м. В отделите, в които са е установен през гнездовия период да не се извършват интензивни сечи.

Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се редуцира хранителната база на вида. Да не се разорават, залесяват или застрояват наличните ливади, пасища и степи в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегоден мониторинг на популацията. Установяване на точните координати на всяко сигурно гнездово находище.

12. Малък ястреб (*Accipiter nisus*)

Природозащитен статус: в България: ЧК-застрашен; ЗБР- III;
Международен: БеК-II, СITES- II, БоК-II.

Включен в Червената книга на България. Гнезди в разнообразни гори, предимно в планините, предимно по високи дървета, в открити места или в покрайнините на горите. Предпочита иглолистни и букови гори. Храни се основно с дребни врабчоподобни птици. Среща се целогодишно у нас, като през зимата идват птици от северни райони на Европа.

В ТП „ДЛС Паламара“ е рядък. Отделни птици са наблюдавани през гнездовия период в следните отдели: [REDACTED]

ЗАПЛАХИ

Загуба на местообитания, вследствие на обезлесяване на обширни територии. Преследване и безпокойство от човека.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се запазват дърветата с гнезда и големи стари дървета в отделите с регистрирано присъствие на вида. В радиус от 300 м около гнездата на вида да не се извършват стопански дейности през гнездовия период 01.03. – 01.08. През останалото време на годината зоната без сечи е с радиус 150 м. В отделите, в които са е установен през гнездовия период да не се извършват интензивни сечи.

Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се редуцира хранителната база на вида. Да не се разорават, залесяват или застрояват наличните ливади, пасища и степи в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегоден мониторинг на популацията. Установяване на точните координати на всяко сигурно гнездово находище.

13. Осояд (*Pernis apivorus*)

Природозащитен статус: в България: ЧК-уязвим VU; ЗБР- II, III;
Международен: ДП – I, БеК-II, СITES - II, БоК - II.

Обитава разнообразни стари гори, най-често дъбови и иглолистни, а също букови в съседство с поляни и ливади от морското равнище до около 1800 m н.в. Гнездото е добре скрито в основата на страничен клон на височина 10-20 m. Застрашен вид, включен в „Червена книга на България“, том 2 и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Храни се главно с ципокрили насекоми - оси, пчели и др. У нас е прелетен - идва в края на април и отлита до края на септември.

На територията на ТП „ДЛС Паламара“ гнезди в отдели: [REDACTED]

ЗАПЛАХИ

Загуба на гнездови местообитания и безпокойство от човека. Браконьерство. Използване на пестициди в земеделието.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, в които е регистриран вида, да се запазват стари и силно разклонени дърветата, както и дървета с гнезда (вкл. и дървета с гнезда на други видове, тъй като осоядът използва за гнездене чужди гнезда).

В радиус от 200 м около гнездата на вида да не се извършват стопански дейности през гнездовия период 01.03. – 01.08.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегоден мониторинг на популацията. Установяване на точните координати на всяко сигурно гнездово находище.

14. Бухал (*Bubo bubo* L.)

Природозащитен статус: в България: ЧК-застрашен; ЗБР- II, III;

Международен: ECS-спес3, ДП – I, БеК-II, CITES - II

Обитава скалисти терени, проломи, рядко в стари широколистни гори и обрасли с гъста

растителност места. Среща се предимно в равнините и ниските планини. Брачният период започва през януари-февруари. Гнезди в скални пукнатини и надвеси, на земята и рядко в хралупи на дървета или стари гнезда на дневни грабливи птици на дървета. Не строи гнезда, снася в някоя ниша или ямка на скален корниз или малка пещеричка. В края на март снася 2-4 яйца. Малките започват да летят през юли. Застрашен вид, включен в Червена книга на България /ново издание/ и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Храни се с разнообразни животни - зайци, дребни лисици и порове, таралежи, гризачи, птици, вкл други нощни и дневни грабливи птици и чапли и др.

На територията на ТП „ДЛС Паламара“ е установен в отдел: ■

ЗАПЛАХИ

Унищожаване и промяна на местообитанията, безпокойство от човека, отравяне с жертви, третирано с родентициди.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

През гнездовия период (01.03. – 01.07.) в отделите и подотделите, с установено присъствие на вида да не се извършват стопански дейности. В тези подотдели да не се провеждат санитарни сечи освен в случаите на големи природни бедствия или доказан каламитет. При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването на старите дървета „баби“, на дървета с хралупи, острови на старостта, мъртва дървесина и умиращи дървета. Препоръчително е местообитанията на вида да се обособят катогори в фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегоден мониторинг на популацията. Установяване на точните координати на всяко сигурно гнездово находище. Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние. Видът е постоянен. Пее активно от януари до май и през есента - септември-октомври и в тези периоди и най-лесно да бъде регистриран.

15. Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*)

Природозащитен статус: в България: ЧК-уязвим VU; ЗБР- II, III;

Международен: ДП – I, БеК-II, СITES - II, БоК - II.

Много рядък вид пойна птица, гнезди у нас основно в Източна България. Световно застрашен вид. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в новата Червена книга на България. Гнезди главно в стари, хралупести широколистни гори, обикновено в долове със стара букова, дъбова или габърова гора. Гнезди в хралупи и полухралупи.

Установен в следните отдели: ■

ЗАПЛАХИ

Загуба на гнездови местообитанията.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

През гнездовия период (01.05. – 01.08.) в отделите и подотделите, с установено присъствие

на вида да не се извършват стопански дейности. Да се запазят хралупести дървета, дори в по-млади насаждения. Препоръчително е местообитанията на вида да се обособят като гори във фаза на старост.

Поставяне на изкуствени къщички за подпомагане на гнезденето само в горски участъци, където липсват хралупести дървета.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние. Допълнителни проучвания за прецизиране разпространението и числеността на вида в района. Картиране на наличните гнездови двойки.

Земноводни и влечуги включени в Приложение 1Б към Практическото ръководство за ГВКС, установени на територията на ТП “ДЛС Паламара”

1. Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)

Природозащитен статус: в България: ЧК-застрашен EN; ЗБР-II; III;

Международен: IUCN - VU; БeК - II; CITES - II

Гръбният панцер (карпаксът) е жълтеникав с черни петна, коремният (пластронът) - жълтеникав до светломаслинозелен. Главата, шията и крайниците са мътнозеленикави и жълтокафяви. На задната страна на бедрата ма по една конична рогова брадавица. На дължина достига до 30 см. Обитава най-често сухи припечни карстови терени. Зимата прекарва в сън, като се заравя в дупки. Размножава се през март-април. През юни-юли женската изравя с крайниците си трапчинки и снася 2-8 яйца. В един сезон женската снася яйца три пъти, така че една женска снася средно по 16 яйца. Инкубацията им продължава около 2-3 месеца. Храни се с треви, листа, плодове, понякога със земни червеи, охлюви и др.

Среща се много рядко в различни части на ТП “ДЛС Паламара”.

ЗАПЛАХИ

- Унищожаване и увреждане на местообитанията.
- Събиране, местене или убиване на индивидите от вида.
- Пожари и разораване на опожарените територии

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на високостъблените дъбови и букови гори главно с южни изложения и на храсталаците е от ключово значение за вида. Също така не бива да се употребяват химически средства за защита в селското и горското стопанство. Случаите на браконьерски улов на костенурки да се наказват строго, както е предвидено по ЗБР. Да не се допуска палене на стърнищата. По възможност да се оставят подотдели с подлес в периферията на горските масиви. Да не се разширява съществено съществуващата асфалтирана пътна инфраструктура, защото много често животни от този вид загиват по пътищата.

2. Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)

Природозащитен статус: в България: ЧК-застрашен EN; ЗБР – II, III;

Международен: IUCN - NT; БeК - II; CITES - II

По външен вид наподобява шипобедрената костенурка, но на задната страна на бедрата няма брадавици и опашката накрая завършва с рогов шип. На дължина достига 37 см, маса – 6,5 кг. Начинът ѝ на живот е както на шипобедрената костенурка.

Среща се много рядко в различни части на ТП “ДЛС Паламара”.

ЗАПЛАХИ:

- Унищожаване и увреждане на местообитанията.
- Събиране, местене или убиване на индивидите от вида.
- Пожари и разораване на опожарените територии

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на високостъблените дъбови и букови гори главно с южни изложения и на храсталците е от ключово значение за вида. Също така не бива да се употребяват химически средства за защита в селското и горското стопанство. Случаите на браконьерски улов на костенурки да се санкционират, както е предвидено по ЗБР.

Да не се допуска палене на стърнищата. След горски пожари да не се разоравя опожарената територия.

Да не се разширява съществено съществуващата асфалтирана пътна инфраструктура, защото много често животни от този вид загиват по пътищата.

3. Южен гребенест тритон (*Triturus ivanbureschi*)

Природозащитен статус: в България: ЗБР – II и III;

Международен: IUCN - LC; БеК - II; CITES – II

Видът се среща почти в цялата страна, до 1500 m н.в. Обитава плитките и обраснали с водна растителност стоящи водоеми. Среща се в бавните течения на реки, разливи, напоителни и отводнителни канали, езера, блата и други застояли водоеми и техните околности. Среща се потенциално на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

- Пряко унищожение на индивиди при горскостопанските дейности.
- Пресушаване на местообитанията на вида в резултат на голи сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се опазват от нараняване и убиване индивидите на вида.

Да не се водят сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където бъде регистрирано присъствие на вида.

Да не се пресушават водните тела, използвани от вида.

Безгръбначни видове включени в Приложение 1Б към Практическото ръководство за ГВКС, установени на територията на ТП “ДЛС Паламара”

1. Заплетен карабус *Carabus intricatus* (Linnaeus)

Природозащитен статус: България: няма;

Международен: IUCN – NT; CORINE

Среща се из цялата страна в гори със стари и паднали дървета от влаголюбив горски вид.

ЗАПЛАХИ

- При провеждането на горскостопански дейности е промяна на местообитания на вида чрез отсичане и изнасяне на стояща и лежача мъртва дървесина.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Лимитиращ фактор е изсичането и подмладяването на горите. Нуждае се от стара мъртва дървесина за убежища на имагото при хибернация. Забрана за сеч на крайречни гори, изкореняване на пънове и промяна на хидрологичния режим на реките. Забрана за промяна на широколистни насаждения в иглолистни.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Спада към видовете за крайна оценка. Уловът на възрастни екземпляри се осъществява в предварително определена територия за мониторинг, чрез почвени капани. В границите на тази територия се определя една или повече пробни площи, в рамките на които се извършва събиране на данни за вида. Отчитат се брой индивиди.

2. Еленов Рогач (*Lucanus cervus*)

Природозащитен статус: в България: ЗБР-II, III;

международен: HD-II; IUCN European Red List of Saproxylic Beetles-NT; BC-III;

Обитава предимно влажни места, до половин метър под земя с гниещи корени и дънери. Среща се и в загниващи дървени постройки. Най-едрият български бръмбар (4,5–9,0 cm) с черно-кафяви до червено-кафяви надкрилия. Сезонното развитие на вида зависи от височината, географската ширина и климатичните условия. Възрастните обикновено се появяват в края на май, като мъжките завършват развитието си около седмица преди женските. Срещат се до края на септември. Възрастното насекомо най-често се наблюдава през ранното лято. През деня възрастните стоят най-често неподвижно на стволове на дървета, пънове и клони. Мъжките летят по здрач и в първите часове на нощта, докато женските се пълзят по земята или по дърветата.

ЗАПЛАХИ

- Унищожаване на горите във фаза на старост, биотопните дървета, пънове.
- Използване на инсектициди.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

- Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия.
- Забрана за сеч на биотопни дървета, макиране и опазване на бъдещи такива.
- Забрана за изкореняване на пънове.
- Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари.
- Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост и то само биологични и видовоспецифични).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Спада към видовете за първа оценка. Мониторингът се извършва по трансектен метод, като се проверяват подходящите микроместообитания, в същото време се отичат и летящите и пълзящи екземпляри. Подходящите микроместообитания са големи стоящи отмиращи или мъртви дървета, отсечени или паднали дървета или големи клони, купчини с отрязани дърва, хралупи на големи живи отмиращи дървета, дървета с гъби. Отчитането на екземплярите се осъществява като се огледат добре и внимателно микроробитатите, например в случая с хралупите се разравя внимателно гниещата материя на дъното на хралупата на дълбочина не повече от 5-6 cm в дълбочина. Отчита се броят на индивидите в рамките на един трансект.

3. Голям сечко (*Cerambyx cerbo Linnaeus*)

Природозащитен статус: в България: ЗБР-II, III;
международен: HD-II, IV; IUCN-VU; IUCN European Red List of Saproxylic Beetles-NT;
BC-II; CORINE

Широко разпространен вид в цялата страна, но основно в Източна и Южна България. Обитава стари широколистни гори. Развива се предимно по дъбове, по-рядко се среща по кестен, бреза и други широколистни дървета. Ларвите живеят в гниеща дървесина на стари или мъртви дървета и се хранят с нея.

Възрастното насекомо лети през май–август, като най-често се наблюдава през юни–юли. Активно е привечер или през ранните часове на нощта, когато лети или пълзи по стволите на дърветата. Яйцата се отлагат в цепнатини на кората на дървета. Цикълът на развитие продължава 3–4 години.

ЗАПЛАХИ

- Унищожаване на горите във фаза на старост, на острови на старостта.
- Извършване на сеч на биотопни дървета и маркиране на бъдещи такива.
- Изкореняване на пънове.
- Пожари.
- Използване на инсектициди.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

- Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия.
- Забрана за сеч на биотопни дървета, макиране и опазване на бъдещи такива.
- Забрана за изкореняване на пънове.
- Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари.
- Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост и то само биологични и видовоспецифични).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Спада към видовете за първа оценка. Мониторингът се извършва по трансектен метод, като се проверяват подходящите микроместообитания, в същото време се отичат и летящите и пълзящи екземпляри. Подходящите микроместообитания са големи стоящи отмиращи или мъртви дървета, отсечени или паднали дървета. Отчитането на екземплярите се осъществява като се огледат добре и внимателно михрохабитатите. Отчита се броят на индивидите в рамките на един трансект.

4. Алпийска розалия (*Rosalia alpina*)

Природозащитен статус: в България: ЗБР-II, III;
международен: HD-II, IV; IUCN-VU; IUCN European Red List of Saproxylic Beetles-LC;
BC-II; CORINE

Широко разпространен в цялата страна, от 0 до 1500 m. Предимно в планините, но и по Черноморието. Възрастното е с размери 1,5–3,8 cm (Фиг. 13). Главата е удължена, преднегръбът е закръглен, с чифт насочени нагоре шипове на страните, надкрилията са удължени с паралелни страни. Основният цвят на окраската е светлосин. На предния край на преднегръда има черно петно, а на надкрилията – черна напречна препаска през средата и два чифта петна – едно в основата и едно на върха на елитрите.

Обитава стари широколистни гори, развива се предимно по бук. Предпочита места с просвети, огрени от слънцето. Ларвите са ксилофаги, живеят в гниещата дървесина на стари живи или мъртви дървета и се хранят с нея. Възрастното лети през юли–август. Активно е през деня, като през слънчевите часове на деня се наблюдава върху кората на дървета. Яйцата се отлагат в цепнатините на кората. Цикълът на развитие е 3–4 години. Няма близки видове.

ЗАПЛАХИ

- Унищожаване на горите във фаза на старост, на острови на старостта.
- Извършване на сеч на биотопни дървета и маркиране на бъдещи такива.
- Изкореняване на пънове.
- Пожари.
- Използване на инсектициди.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

- Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия.
- Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива.
- Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари.
- Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост и то само биологични и видовоспецифични).
- Забрана за изкореняване на пънове.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Спада към видовете за първа оценка. Мониторингът се извършва по трансектен метод, като се проверяват подходящите микроместообитания, в същото време се отичат и летящите и пълзящи екземпляри.

Подходящите микроместообитания са големи стоящи отмиращи или мъртви дървета, отсечени или паднали дървета.

Отчитането на екземплярите се осъществява като се огледат добре и внимателно микроробитатите.

Отчита се броят на индивидите в рамките на един трансект.

5. Голям буков сечко (*Morimus asper funereus*)

Природозащитен статус: в България: ЗБР-II;

Международен: HD-II; IUCN Red List of Threatened Species-VU; CORINE

Широко разпространен вид в цялата страна, от 0 до 2000 m. Възрастните бръмбари могат да достигнат до 4 cm, но има и по-дребни екземпляри. Надкрилията им са покрити плътно със сиви власинки, които придават сивия им цвят, както и с черни власинки, които образуват черни кръгли петна. Антените на мъжките са добре развити и надвишават дължината на тялото. При женските антените не достигат до върха на надкрилията. Бръмбарите са безкрили и не могат да летят, което обуславя слабите им разселителни възможности. Обитава широколистни, смесени гори и иглолистни гори. Развива се в гниеща, влажна дървесина (стволове, трупи, дънери, пънове, кори от дървета), лежача на земната повърхност, най-често на дъб, бук, топола, кестен, ела. Възрастните бръмбари се срещат през април – септември в купчини от отсечени трупи. Женските снасят яйцата си в мъртва дървесина с кора, с предпочитание към по-големи дънери или трупи. Ларвите се развиват под кората, където се хранят със сърцевината на дървесината. Пиковите в числеността на големия буков сечко през първата половина на май и втората половина на юни предполагат развитие на 2 поколения през годината. Бръмбарите са активни привечер и през ранните часове на нощта (между 20 ч. вечер и 3 ч. сутрин), но много често могат да се наблюдават и през деня на сенчести и относително хладни места. Цикълът на развитие е 2-3 годишен. Показва много широка способност адаптация към различни надморски височини, типове гора и климатични условия.

В България се срещат няколко подвида от род *Morimus*, според някои автори вида- *M. asper asper*, *M. asper funereus* и *M. asper verecundus* (Faldermann), както и още един близък вид - *Morimus orientalis* (Reitter). Поради изключително практичната насоченост на определителя, близката екология и природозащитно значение, няма да бъдат описвани разликите между посочените подвидове и видовете.

ЗАПЛАХИ

- Унищожаване на горите във фаза на старост, на острови на старостта.
- Извършване на сеч на биотопни дървета и маркиране на бъдещи такива.
- Изкореняване на пънове.
- Пожари.
- Използване на инсектициди.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

• Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия.

- Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива.
- Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари.

• Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост и то само биологични и видовоспецифични).

- Забрана за изкореняване на пънове.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Спада към видовете за първа оценка. Мониторингът се извършва по трансектен метод, като се проверяват подходящите микроместообитания, в същото време се отичат и летящите и пълзящи екземпляри.

Подходящите микроместообитания са големи стоящи отмиращи или мъртви дървета, отсечени или паднали дървета.

Отчитането на екземплярите се осъществява като се огледат добре и внимателно михрохабитатите.

Отчита се броят на индивидите в рамките на един трансект.

6. Изкусен ергатес (*Ergates faber*)

Природозащитен статус България: Няма

Международен: IUCN European Red List of Saproxylic Beetles – LC

Среща от 0 m (Камчия, Златни пясъци) до 1200 m (Рила). Едър бръмбар, дължина 2,5–6 cm. Целият е черно-кафяв, неокосмен. При мъжките предните крака са дълги, антените надхвърлят дължината на надкрилията, преднегръбът е по-гладък. При женската предните крака са със същата дължина като останалите, антените не надхвърлят дължината на надкрилията, преднегръбът е набръчкан.

ЗАПЛАХИ

- Унищожаване на горите във фаза на старост, на острови на старостта.
- Извършване на сеч на биотопни дървета и маркиране на бъдещи такива.
- Изкореняване на пънове.
- Пожари.
- Използване на инсектициди.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

• Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия.

- Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива.
- Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари.

• Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост и то само биологични и видовоспецифични).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Спада към видовете за крайна оценка. Мониторингът се извършва по трансектен метод, като се проверяват подходящите микроместообитания, в същото време се отичат и летящите и пълзящи екземпляри.

Подходящите микроместообитания са големи стоящи отмиращи или мъртви дървета, отсечени или паднали дървета.

Отчитането на екземплярите се осъществява като се огледат добре и внимателно михрохабитатите.

Отчита се броят на индивидите в рамките на един трансект.

Пеперуди включени в *Приложение 1Б* към Практическото ръководство за ГВКС,
установени на територията на ТП „ДЛС Паламара”

1. Глогова торбогнездица. *Eriogaster catax* (Linnaeus, 1758)

Природозащитен статус България: ЗБР – 2 и 3

Международен: ДХ – II, IV; БеК II; IUCN European Red List of Threatened Species – DD

Среща от 0 m до 1200 m из цялата страна. Сравнително едра нощна пеперуда (32-46 мм с разперени криле) с масивн мъхесто тяло. Предни криле жълтеникаво-охрени в средата с голяма кръгла бяла точка с тъмен кант.

Среща се потенциално по топли припечни поляни с единични дървета или в покрайнините на просветни дъбови гори. Лети нощем през септември-октомври. Ларвите се хранят с дива круша, трънка, глог, дъб, топола. Гъсениците са мъхесто-космати, тъмни.

ЗАПЛАХИ

• Лимитиращ фактор е прочистването от храсти на пасища и тревисти местообитания, както и опожарявания.

• Използване на инсектициди.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

• Опазване на храстовата растителност и подлеса.

• Забрана за подмяна на широколистни насаждения с иглолистни и несвойствени видове.

• Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари.

• Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост и то само биологични и видовоспецифични).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Спада към видовете за първа оценка. През април и май се провежда мониторинг трансект от 1 км. За регистрация на ларвите.

Отчита се броят на индивидите.

2. Матурна. *Euphydryas maturna* (Linnaeus, 1758)

Природозащитен статус България: ЗБР – 2, Основни райони за пеперуди в България;

ЧК - „уязвим“;

Международен: ДХ – II, IV; БеК II; Red Data Book of European Butterflies VU/LC; IUCN – DD

Среща от в североизточната част на страната – Лудогорието, Варненско и част от

Добруджа. Красива едра дневна пеперуда (38-48 мм с разперени криле) лесна за разпознаване. Мъжките са с оранжеви, черни и бели потна, формиращи препаски. При женските цветът на крилето е тъмножълт с черни петънца.

Обитава тревисти ливади и поляни в стари просветни смесени дъбови гори и покрайнините им в ниските части на страната. Има едно поколение от май до юни. Гъсениците се хранят с ясен, и трепетлика. Лети нощем през септември-октомври. Ларвите се хранят с дива круша, трънка, глог, дъб, топола. Гъсениците са мъхесто-космати, тъмни.

ЗАПЛАХИ

- Лимитиращ фактор е промяна в характера на основния хабитат;
- Редуциране или унищожаване на микрохабитатите;
- Пожари;
- Замърсяване с битови и строителни отпадъци;
- Използване на пестициди в горското стопанство;
- Голите сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

- Опазване на храстовата растителност и подлеса.
- Забрана за подмяна на широколистни насаждения с иглолистни и несвойствени видове.
- Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари.
- Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост и то само биологични и видовоспецифични).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Спада към видовете за първа оценка. Извършва се от началото на юни до началото на юли. Представлява наблюдаване и преброяване на индивидите по предварително набелязан трансект.

3. Четириточкова меча пеперуда. *Euplagia quadripunctaria* (Podaq 1761)

Природозащитен статус България: ЗБР – 2;

Международен: ДХ – II, приоритетен вид

Среща се в цялата страна, в планините до към 1900 m н.в. Не е рядък нито малочислен вид. Може да се види и в големите грабове през август. Извършва миграции.

Едра и лесна за разпознаване красива нощна пеперуда (50–62 mm с разперени криле). Предните криле са черни с метален блясък с бели линии, които образуват буквата V. Задните криле са пурпурни с 4 черни точки. Пеперудата лети и се храни предимно денем през юли и август на сенчести места край храсталаци и в покрайнините на горите. Среща се на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

- Лимитиращ фактор е промяна в характера на основния хабитат;
- Редуциране или унищожаване на микрохабитатите;

- Пожари;
- Замърсяване с битови и строителни отпадъци;
- Използване на пестициди в горското стопанство;
- Голите сечи;
- Светлинното замърсяване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

- Опазване на храстовата растителност и подлеса.
- Забрана за подмяна на широколистни насаждения с иглолистни и несвойствени видове.
- Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари.
- Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост и то само биологични и видовоспецифични).

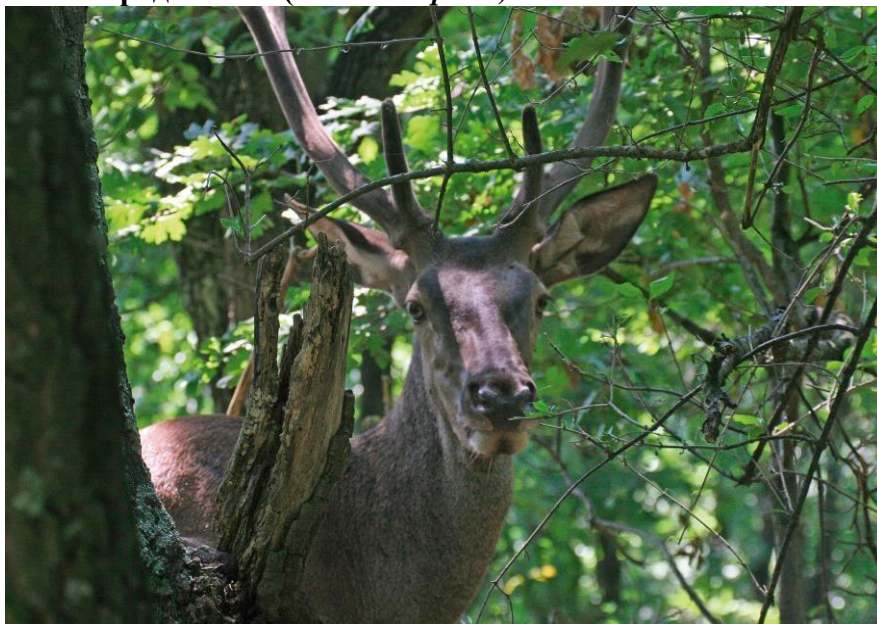
- Забрана за отводнявания и промяна на хидрологичния режим.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Спада към видовете за първа оценка. Основен метод за установяване на вида е привличането със светлинни ловилки нощем. Извършва се през юли, август и първата третина на септември. Отчита се общия брой на индивидите.

Други животински видове неприсъстващи в Приложение 1Б към Практическото ръководство за ГВКС, но с важно природозащитно значение, които са установени на територията на ДЛС „Паламара“

1. Благороден елен (*Cervus elaphus*)

Среща се на територията на цялото стопанство. Обитава всички горски комплекси, като предпочита по изредените широколистни и смесени гори с повече тревна растителност и подраст.

ЗАПЛАХИ

- Браконьерство.
- Нарушаване на спокойствието през размножителния период.
- Наличие на горско стопанска и туристическа дейност по време на размножителния период

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се контролира строго браконьерството в района.

1. Да се ограничат горкостопанските работи през размножителния период, около сватбовищата на благородния елен. Допускат се единствено дейности свързани с предотвратяване на нарушения от всякакъв произход, противопожарни и лесозащитни мероприятия или мероприятия свързани със защитата на важни инфраструктурни обекти.

2. Лесовъдските мероприятия през останалото време трябва да осигуряват запазване на природната стойност на насажденията като сватбовища:

- Да не се допуска замърсяване на горските територии с битови отпадъци и вредни химически вещества;

- На местата, където има калища да не се извършва сеч на дървета в радиус от 15м, а извозните трасета да се проектират и залагат, така че да не разрушават калищата;

- Прилагат се възобновителни сечи с по-дълъг възобновителен период (постепенно-котловинни).

3. Осигуряване на подхранване през зимните месеци.

4. Не се предвижда ловностопанско ползване, освен селекционен отстрел.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

1. Провеждане на ежегодно преброяване на елените в района и определяне на възрастовото и половото съотношение на животните.

2. Установяване на броя и местонахожденията на съществуващите сватбовища от благороден елен и провеждане на дългосрочен мониторинг за вида.

ВКС 1.3. КРИТИЧНИ КОНЦЕНТРАЦИИ НА ВИДОВЕ

Списък на индикаторните видове за тази ВКС с техните минимални концентрации в България са посочени в *Приложение 2* към ръководството, като там са посочени и праговете им стойности поотделно за всеки вид. Когато в една гора има значимо постоянно или временно съсредоточаване на видове или е убежище от критична важност, съгласно изискванията на *Приложение 2* към ръководството, тогава гората е ГВКС.

Целта на този елемент е да осигури запазването на гори и горски територии с важни концентрации на видове, които използват дадената горска територия постоянно или само през определено време или в отделни фази от жизнения си цикъл. Тук се включват критични места за размножаване, зимуване и миграции, миграционни маршрути и коридори (по отношение на географската ширина или надморската височина).

Примери за важни временни концентрации:

- Концентрации на мигриращи птици
- Концентрации на зимуващи птици (нощувки и др.)
- Гнездовища (колонии на птици)
- Токовища на глухари
- Колонии от прилепи
- Миграции на риби до местата за хвърляне на хайвер
- Сватбовища на елени
- Струпвания на земноводни и/или техните малки във водоеми или места за зимуване
- Концентрации на мигриращи земноводни
- Зимовища на влечуги
- Струпвания на влечуги на границата гори-открити територии.
- Струпвания на безгръбначни в стари хралупести дървета, стоящи мъртви и покрити с гъби дървета и гниеща дървесина.

На територията на ТП ТП „ДЛС Паламара“ има установена критична концентрация на видове в следните категории, съгласно *Приложение 2* към ръководството.

Места за сватбуване на благородния елен:

В района на отдели:

- ДЛСР „Паламара“ –

- ДЛСР „Никола Козлево“ –

(към ТП ДГС „Нови Пазар“ ГСУ „Никола Козлево“ в горскостопанско отношение)

ВКС 2. НЕПОКЪТНАТИ ГОРСКИ ЛАНДШАФТИ, ГОЛЕМИ ЕКОСИСТЕМИ НА НИВО ЛАНДШАФТ И МОЗАЙКИ ОТ ЕКОСИСТЕМИ С ГЛОБАЛНО, РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВАТ ЖИЗНЕНИ ПОПУЛАЦИИ НА ПОВЕЧЕТО ЕСТЕСТВЕНО СРЕЩАЩИ СЕ ВИДОВЕ В ЕСТЕСТВЕНИТЕ ИМ МОДЕЛИ НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ И ОБИЛИЕ.

ВКС 2 представляват значими горски територии, формиращи ландшафт от регионално и национално значение, в които всички естествено срещани се видове съществуват при естествени условия на разпространение и обилие.

Горите, отговарящи на тази консервационна стойност се обособяват по критериите – естественост, фрагментираност и минимален териториален размер на жизнено проявление на популациите на естествено срещащи се видове.

1. Естественост – гората да е формирана от растителни видове с естествено разпространение на територията на страната, независимо от техния произход.

2. Фрагментираност – определяне на процента на антропогенни ландшафти в границата на описваната територия и тяхното пространствено разположение.

3. Площно покритие – в зависимост от типа на насажденията, географското им разпространение и жизненото проявление на популациите от всички естествено срещащи се видове.

В приложение 3 – Списък на горски територии, представляващи ВКС 2 в България, към Практическото ръководство за определяне на ГВКС, за територията на ТП „ДЛС Паламара“ в тази консервационна стойност са посочени отделите **от 341 до 421**, но те **не попадат в настоящия териториалния обхват на стопанството.**

ВКС 3. ЕКОСИСТЕМИ И МЕСТООБИТАНИЯ. Редки, защитени или застрашени от изчезване екосистеми, местообитания или рефугии.

ГВКС представляват всички горски територии, включени в списъка на *Приложение 4* към Националното ръководство. За ВКС се считат и гори, притежаващи характеристики, отличаващи ги като гори във фаза на старост (Old growth forests), които със своята възрастова структура и степен на естественост представляват местообитание на комплекс от видове от специфични екологични и таксономични групи. Тези гори включват наличие на:

- 1. Стари живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид и месторастене;**
- 2. Дървета с изсъхнали, деформирани или счупени върхове и клони;**
- 3. Дървета с масивни живи клони (често с диаметър по-голям от 25 см);**
- 4. Дървета с белези от пожар или дървета с хралупи;**
- 5. Големи мъртви дървета, които са все още на корен;**
- 6. Стоящи и паднали големи мъртви дървета, които са в различни фази на разлагане;**
- 7. Неравномерна пространствена структура.**

Според определението за Гори във фаза на старост (ГФС) в Националния стандарт, ГФС са гори в последната фаза от развитието си, в които дървостоят е достигнал значителна възраст, не е съществено повлиян от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и се характеризира с неравномерна пространствена и възрастова структура; наличие на стари живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид и месторастене; стоящи и паднали големи мъртви дървета в различни фази на разлагане.

За определяне на горите, отговарящи на критериите на **ВКС 3**, са използвани данни от Горскостопанския план на ТП „ДЛС Паламара“. Извършено е и теренно обследване на идентифицираните за тази консервационна стойност типове екосистеми. Съгласно списъка към *Приложение 4* на Ръководството за определяне на ГВКС, за територията на ТП „ДЛС Паламара“ са идентифицирани **3 тип** редки, застрашени или изчезващи екосистеми въз основа на Европейската класификация EUNIS и съпоставени с директива за хабитатите 92/43/ЕЕС, която се явява извадка от директива на съвета 92/43/ЕИО за запазването на природните местообитания и на дивата флора и фауна от 21.05.1992 г. (Натура 2000), както е посочено в таблицата по-долу.

Границите на отделните гори, представляващи ВКС 3, не са отбелязани на терена тъй като в повечето случаи съвпадат с границите на насаждението.

СПИСЪК

на идентифицираните редки, застрашени или изчезващи екосистеми Съгласно списъка към *Приложение 4* на Ръководството за определяне на ГВКС, на територията на ТП „ДЛС Паламара“

№	EUNIS	Наименование	Кратка характеристика	Директива 92/43/ЕЕС	Отдели, подотдели, площ (ха)
1	G1.7A1	Euro-Siberian steppe [<i>Quercus</i>] woods	Гори доминирани от цер (<i>Quercus cerris</i>) върху лъос в Дунавската равнина, Лудогорието и Добруджа	91M0	33 „Хърсовска река“ – [REDACTED]; с обща площ 262.9 ха.
2	G1.2232(1)	Helleno-Balkanic ash-oak-alder forests (Humid lowland oak forests)	Гори доминирани от летен дъб (<i>Quercus robur</i>) срещат се в Дунавската равнина и Лудогорието	91G0	33 “Каменица” – [REDACTED]; с обща площ 10.5 ха
3	G1.737	Eastern sub-Mediterranean white oak woods	Гори от космат дъб (<i>Quercus pubescens</i>) – чисти или смесени с други термофилни видове	91H0	33 “Каменица” – [REDACTED]; с обща площ 37.2 ха

G1.7A1 Euro-Siberian steppe [*Quercus*] woods

Това местообитание е представено от монодоминантни церови гори върху лъосови възвишения на северните части на Дунавската равнина и Лудогорието, от 100 до около 400 m надм. вис. Церовите гори заемат билната, заравнена част на тези хълмове или склоновете предимно с южно, югозападно и югоизточно изложение. Обикновено по източните и северните склонове те прехождат в ценози на сребролистна липа (*Tilia tomentosa*), а в Лудогорието - и на обикновен габър (*Carpinus betulus*) и планински ясен (*Fraxinus excelsior*). На най-ерозирани места, тези гори преминават в гори и храсталаци на келяв габър (*Carpinus orientalis*). Лъосовите седименти, върху които се развиват съобществата на цера, са предимно глинести, което се отразява на почвената покривка, която също е по-тежка и глинеста в сравнение с местата, където се срещат термофилните смесени церово-благунови гори. Почвите са основно черноземи (*Chernozems*) и файоземи (*Phaeozems*), а по-рядко - лесивирани (*Luvissols*). Те са сравнително богати и дълбоки, но са сухи, като засушаването се задълбочава през летните месеци. В този район климатът се отличава с изразена континенталност - големи температурни годишни амплитуди, лятно засушаване и сравнително малка годишна сума на валежите (между 500 и 600 mm).

Монодоминантните лесостепни церови гори са разпространени основно на север от линията, свързваща градовете Видин - Брусарци - Бяла Слатина - Койнаре - Летница - Павликени - Опака - Разград - Вълчидол - Варна. На юг, в границите на Предбалкана се увеличава участието на благуна (*Quercus frainetto*) и горите преминават в чисто благунови. Церовите гори са предимно издънкови,

но се срещат и смесени със семенни индивиди. Повечето са на възраст между 40 и 60 години и с височина на дървесния етаж между 8 и 10-20 m. Склопът варира от 0,6 до 0,9. В дървесния етаж, освен *Quercus cerris*, участват сравнително често още *Q. pubescens*, *Q. frainetto*, *Q. virgiliana*, *Q. dalechampii*, *Q. pedunculiflora*, *Sorbus domestica*, *Pyrus pyraeaster*, *Ulmus minor*, *Acer campestre*. На места могат да формират втори дървесен етаж *Acer tataricum*, *Carpinus orientalis*, *Fraxinus ornus*, с височина около 5-6 m, но по-често те участват в храстовия етаж. В Лудогорието, на по-влажни места (в доловете) се появяват и видове като *Tilia tomentosa*, *Carpinus betulus*, *Sorbus torminalis*. В храстовия етаж доминира глогът (*Crataegus monogyna*), а при осветляването на гората, често вследствие на антропогенната дейност (неправилно провеждани санитарни сечи и паша), на много места (например в Средна Дунавска равнина) той се замества от смрадликата (*Cotinus coggygria*). Етажът на смрадликата обикновено е около 1-1,5 m висок, но на най-осветените места достига и до 3-4 m. Други храстови видове, които сравнително често участват са: *Chamaecytisus hirsutus*, *Cornus mas*, *C. sanguinea*, *Euonymus europaeus*, *E. verrucosus*, *Prunus spinosa*, *Rhamnus cathartica*, *Rosa gallica*, *Viburnum lantana*. В тревния етаж участват предимно видове, широко разпространени в дъбовите гори в България, но са примесени и с някои лесостепни елементи, характерни за светли гори и храсталаци. Най-често срещаните тревни видове в лесостепните дъбови гори са: *Allium fuscum*, *Betonica officinalis* (= *Stachys officinalis*), *Brachypodium sylvaticum*, *Buglossoides purpureocaerulea*, *Vupleurum praealtum*, *Clinopodium vulgare*, *Crocus flavus*, *Dactylis glomerata*, *Doronicum hungaricum*, *Festuca heterophylla*, *Fragaria vesca*, *Galium pseudaristatum*, *Geum urbanum*, *Glechoma hirsuta*, *Helleborus odoratus*, *Iris sintenisii*, *I. variegata*, *Laser trilobum*, *Lathyrus niger*, *L. pannonicus*, *Lychnis coronaria*, *Muscari tenuiflorum*, *Peucedanum alsaticum*, *Sedum maximum*, *Serratula tinctoria*, *Tanacetum corymbosum*, *Teucrium chamaedrys*, *Verbascum phoeniceum*, *Viola odorata*, *Viscaria vulgaris*.

Лесостепните церови гори са част от големия комплекс на дъбовите гори от хълмистите равнини и предпланините на Югоизточна Европа от съюза *Quercion frainetto*, въпреки че показват преходна характеристика и някои от елементите са типични за лесостепния съюз *Aceri tatarici-Quercion*. Видове характерни за последния съюз са *Acer tataricum*, *Doronicum hungaricum*, *Lathyrus pannonicus*. В района на гр. Плевен тези горски ценози принадлежат към асоциацията *Cotino-Quercetum cerris*, която вероятно е по-широко разпространена в Северна България.

Лесостепните церови гори са били подложени на дългогодишно и силно антропогенно влияние - сечи, паша на селскостопански животни, опожаряване. Често (особено в Дунавската равнина и по-ограничено в Лудогорието) те имат много трудно възобновяване, а увеличаването на участието на някои храстови като смрадликата и житни треви, правят това възобновяване невъзможно. На много места тези гори са заменени от производни дървесни, храстови и тревни ценози - например на *Bothriochloa ischaemum* (= *Dichanthium ischaemum*), *Carpinus orientalis*, *Chrysopogon gryllus*, *Fraxinus ornus*.

Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория „застрашено местообитание“.

На територията на ТП „ДЛС Паламара“ местообитанието е установено в отдели: [REDACTED]

[REDACTED] с обща площ 262.9 ха.

G1.2232(1) Helleno-Balkan ash-oak-alder forests (Humid lowland oak forests)

Това местообитание е представено от гори с доминация на летен дъб върху лъсови възвишения на северните части на Дунавската равнина и Лудогорието, от 100 до около 400 m надм. вис. Заемат билната, заравнена част на тези хълмове или склоновете предимно с южно, югозападно и югоизточно изложение. Лъсовите седименти, върху които се развиват съобществата на цера, са предимно глинести, което се отразява на почвената покривка, която също е по-тежка и глинеста в сравнение с местата, където се срещат термофилните смесени церово-благунови гори. Почвите са основно черноземи (*Chernozems*), а по-рядко - лесивирани (*Luvisols*). Те са сравнително богати и дълбоки, но са сухи, като засушаването се задълбочава през летните месеци. В този район климатът се отличава с изразена континенталност - големи температурни

годишни амплитуди, лятно засушаване и сравнително малка годишна сума на валежите (между 500 и 600 mm). Склопът варира от 0,6 до 0,9. В дървесния етаж, освен *Quercus robur*, участват сравнително често още *Q. pubescens*, *Q. frainetto*, *Q. virgiliana*, *Q. dalechampii*, *Q. pedunculiflora*, *Sorbus domestica*, *Pyrus pyraister*, *Ulmus minor*, *Acer campestre*. На места могат да формират втори дървесен етаж *Acer tataricum*, *Carpinus orientalis*, *Fraxynus ornus*, с височина около 5-6 m, но по-често те участват в храстовия етаж. В Лудогорието, на по-влажни места (в доловете) се появяват и видове като *Tilia tomentosa*, *Carpinus betulus*, *Sorbus torminalis*. В храстовия етаж доминира глогът (*Crataegus monogyna*), а при осветляването на гората, често вследствие на антропогенната дейност (неправилно провеждани санитарни сечи и паша), на много места (например в Средна Дунавска равнина) той се замества от смрадликата (*Cotinus cogyggria*). Етажът на смрадликата обикновено е около 1-1,5 m висок, но на най-осветените места достига и до 3-4 m. Други храстови видове, които сравнително често участват са: *Chamaecytisus hirsutus*, *Cornus mas*, *C. sanguinea*, *Euonymus europaeus*, *E. verrucosus*, *Prunus spinosa*, *Rhamnus cathartica*, *Rosa gallica*, *Viburnum lantana*. В тревния етаж участват предимно видове, широко разпространени в дъбовите гори в България, но са примесени и с някои лесостепни елементи, характерни за светли гори и храсталаци. Най-често срещаните тревни видове в лесостепните дъбови гори са: *Allium fuscum*, *Betonica officinalis* (*Stachys officinalis*), *Brachypodium sylvaticum*, *Buglossoides purpureo-caerulea*, *Bupleurum praealtum*, *Clinopodium vulgare*, *Crocus flavus*, *Dactylis glomerata*, *Doronicum hungaricum*, *Festuca heterophylla*, *Fragaria vesca*, *Galium pseudaristatum*, *Geum urbanum*, *Glechoma hirsuta*, *Helleborus odoratus*, *Iris sintenisii*, *I. variegata*, *Laser trilobum*, *Lathyrus niger*, *L. pannonicus*, *Lychnis coronaria*, *Muscari tenuiflorum*, *Peucedanum alsaticum*, *Sedum maximum*, *Serratula tinctoria*, *Tanacetum corymbosum*, *Teucrium chamaedrys*, *Verbascum phoeniceum*, *Viola odorata*, *Viscaria vulgaris*.

Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория „застрашено местообитание“.

На територията на ДЛС „Паламара“ местообитанието е установено в отдел: [REDACTED] обща площ 10.5 ха.

G1.737 Eastern sub-Mediterranean white oak woods

Това местообитание е представено от гори от космат дъб върху льосови възвишения на северните части на Дунавската равнина и Лудогорието, от 100 до около 400 m надм. вис. Тези гори заемат билната, заравнена част на тези хълмове или склоновете предимно с южно, югозападно и югоизточно изложение. Обикновено са чисти или смесени с други термофилни видове. На най-ерозирани места, тези гори преминават в гори и храсталаци на келяв габър (*Carpinus orientalis*). Льосовите седименти, върху които се развиват образуват съобществата заедно с цера. Почвите са основно черноземи (*Chernozems*), а по-рядко - лесивирани (*Luvisols*). Те са сравнително бедни и сухи, като засушаването се задълбочава през летните месеци. В този район климатът се отличава с изразена континенталност - големи температурни годишни амплитуди, лятно засушаване и сравнително малка годишна сума на валежите (между 500 и 600 mm). Склопът варира от 0,4 до 0,9. В дървесния етаж, освен *Quercus pubescens*, участват сравнително често още *Q. cerris*, *Q. frainetto*, *Q. pedunculiflora*, *Sorbus domestica*, *Pyrus pyraister*, *Acer campestre*. На места могат да формират втори дървесен етаж *Acer tataricum*, *Carpinus orientalis*, *Fraxynus ornus*, с височина около 5-6 m, но по-често те участват в храстовия етаж. В Лудогорието, на по-влажни места (в доловете) се появяват и видове като *Tilia tomentosa*, *Carpinus betulus*, *Sorbus torminalis*. В храстовия етаж доминира глогът (*Crataegus monogyna*), а при осветляването на гората, често вследствие на антропогенната дейност (неправилно провеждани санитарни сечи и паша), на много места (например в Средна Дунавска равнина) той се замества от смрадликата (*Cotinus cogyggria*). Етажът на смрадликата обикновено е около 1-1,5 m висок, но на най-осветените места достига и до 3-4 m. Други храстови видове, които сравнително често участват са: *Chamaecytisus hirsutus*, *Cornus mas*, *C. sanguinea*, *Euonymus europaeus*, *E. verrucosus*, *Prunus spinosa*, *Rhamnus cathartica*, *Rosa gallica*, *Viburnum lantana*. В тревния етаж участват предимно видове, широко разпространени в дъбовите гори в България, но са примесени и с някои лесостепни елементи, характерни за светли гори и храсталаци. Най-често срещаните тревни видове в лесостепните дъбови гори са: *Allium*

fuscum, Betonica officinalis (Stachys officinalis), Brachypodium sylvaticum, Buglossoides purpureocaerulea, Bupleurum praealtum, Clinopodium vulgare, Crocus flavus, Dactylis glomerata, Doronicum hungaricum, Festuca heterophylla, Fragaria vesca, Galium pseudaristatum, Geum urbanum, Glechoma hirsuta, Helleborus odoratus, Iris sintenisii, I. variegata, Laser trilobum, Lathyrus niger, L. pannonicus, Lychnis coronaria, Muscari tenuiflorum, Peucedanum alsaticum, Sedum maximum, Serratula tinctoria, Tanacetum corymbosum, Teucrium chamaedrys, Verbascum phoeniceum, Viola odorata, Viscaria vulgaris.

На територията на ТП “ДЛС Паламара” местообитанието е установено в отдел: [REDACTED]; с обща площ **37.2** ха.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Естествени гори доминирани или съдоминирани от различни видове дъб

Да не се извършват голи сечи в тези съобщества и да се ограничава максимално пашата на домашни животни в тях. Трябва да се увеличи делът на сечите с дълъг възобновителен период, с оглед формиране на неравномерна пространствена структура и разнообразен видов състав. Отгледните мероприятия трябва да се извършват навреме, за да се подобри устойчивостта на младите насаждения. При планирането и извеждането на лесовъдските мероприятия да се осигури представянето на различните сукцесионни фази, както и отделните етапи в развитието на дъбовите съобщества.

Приоритетно да се запазят равнинните дъбови гори, които се явяват естествени острови на биоразнообразието в равнините. Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието - острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н. Приоритетът при стопанисването на издънковите дъбови гори, да бъде тяхното превръщане в семенни. Прекратяване на реконструкциите на нископродуктивни месторастения и даване приоритет на естествената растителност и сукцесионни процеси. Този тип гори са силно уязвими от антропогенна намеса и не трябва да им се поставят дървопроизводителни цели. Да се даде предимство на естественото възобновяване, а при залесяване да се използват местни видове и произходи. Предприемане на мерки свързани с подобряване на охраната на горите. Не се препоръчва намаляването на териториите с цел инфраструктурни и други проекти, увеличаване на земеделските земи и т.н.

Гори във фаза на старост (Old growth forests)

Гора във фаза на старост (Old growth forests) е горска територия, в която гората е достигнала значителна възраст, не е била обект на големи природни и антропогенни нарушения и са представени следните характеристики:

1. Големи живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид;
2. Дървета с изсъхнали, деформирани или счупени върхове и клони;
3. Дървета с масивни живи клони (често с диаметър по-голям от 25 см);
4. Дървета с хралупи;
5. Големи мъртви дървета, които са все още на корен;
6. Паднали големи мъртви дървета, които са в различни фази на разлагане;
7. Неравномерна пространствена структура.

Горите във фаза на старост (ГФС), със своята специфична структура и функционалност, са местообитание на комплекс от видове от различни екологични и таксономични групи. Поради ограничените знания за тях все още не може да се определи колко от проучените видове са свързани единствено с тези гори, но определено може да се каже, че много видове намират в тях оптимални условия за съществуване. Нещо повече, при сравняване на ГФС и по-млади гори са отчетени съществени разлики във видовия състав и обилието, което е показател за уникалността на тези екосистеми.

Необходимо е на най-малко 5 % от територията на горскостопанската единица да бъдат отделени насаждения за осигуряване на гори във фаза на старост. Особено подходящи за тази цел са естествени насаждения с възраст над 100 години, които не са били обект на стопанска дейност.

Препоръчително е горите във фаза на старост да бъдат относително равномерно разпределени на територията, като площта на един комплекс от стари гори да бъде не по-малко от 40 ха. По възможност трябва да се осигури и свързаността на тези комплекси с коридори, които също са съставени от ГФС.

Приблизително 160 до 230 години са нужни за да се формира гора със характеристики на гора във фаза на старост. Трансформацията от зрели гори към гори във фаза на старост е постепенна и продължителността ѝ зависи много от дървесния състав (видовете достигат за различно време пределна физиологична възраст), условията на месторастене (периодът е по-кратък на добри месторастения, отколкото на бедни) и първоначалната структура на насажденията (при хомогенна структура е по-бавно в сравнение с хетерогенната).

- **Гори във фаза на старост**, съгласно Заповед № РД 421 от 02.11.2016 г. на министъра на земеделието и храните, отдели и подотдели: [REDACTED]; с обща залесена площ **8.4** ха.

- **Гори с висока консервационна стойност (ГВКС 3)** по сертификационен доклад – **гори във фаза на старост**, отдели и подотдели: [REDACTED]

[REDACTED]; с обща площ **860.2** ха залесена.

Общата площ на “горите във фаза на старост” в ТП “ДЛС Паламара” са 868.6 ха залесена.

Площта на “горите във фаза на старост” представляват **5.9 %** от държавната залесена площ (14825.4 ха).

- **Представителни екосистеми (образци)**, отдели и подотдели: [REDACTED]

[REDACTED]; с обща площ **1699.2** ха, от която **1583.2** ха залесена и **116.0** ха незалесена.

Тип горски екосистеми	Обща площ, ха	Обща площ на представителни образците (не по-малка от 10%), ха	% на представителни образци от общата площ	Обща площ нагори във фаза на старост (ГФС), ха	% на ГФС от общата площ
залесени	14825,4	1583,2	10,68%	868,6	5,86%
незалесени	752,1	116,0	15,42%		
ОБЩО	15577,5	1699,2	10,91%		

ЗАПЛАХИ

- Намаляване на процента на лесистост.
- Намаляване на процента на ГФС.
- Изчистване на насажденията от мъртва и биотопна дървесина, в т.ч. дървета с хралупи, единични и групи със стари дървета.
  - Изкуствено залесяване на естествени открити пространства.
  - Антропогенна фрагментираност на територията.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

За да може да достигнат характеристиките на горите във фаза на старост определените насаждения трябва да се оставят на естествената им динамика. В тях се не се допуска лесовъдска намеса и извличане на дървесина, освен в случаите на големи природни нарушения (ветровали и каламитети на площи заемащи над 50% от горската територия).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 3

Мониторинга на тези ГВКС включва извършване на периодични наблюдения и анализ на състоянието на вида гора, чрез теренни наблюдения и разработване и прилагане на отделна програма за всеки вид гора.

Програмата за мониторинг трябва да бъде разработена със стандартни оперативни процедури, които да включват ясни индикатори, подходящи за целите на стопанисване. Тя може да се провежда веднъж или повече годишно, ако е необходимо сезонно отчитане, т.е. ако в горскостопанската единица настъпват значими събития само през определени месеци.

При теренната работа да се извършва наблюдение на показатели като жизненост на отделните дървета, структура на насаждението, здравословно състояние, наличие на дегенеративни процеси, честотата, размери и разположение на празните пространства, нивата на фрагментация, базовата територия, наличието на сукцесия и нейната посока и т.н. и/или интерпретация на дистанционно получени данни.

Трябва да се установят заплахите за видовете гори с ВКС 3 и доколко сериозни са те, и да се определят мерките, които трябва да се вземат за намаляването им.

За успешно прилагане на процедурите по мониторинг е необходимо обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да запознае всички с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

При извършване на мониторинга може да се окаже, че плановете за управление не отразяват реалното състояние на горите, заплахите и тенденциите. В такъв случай трябва да се потърси съвет от специалисти, които да определят дали има пропуски в плановете и дали досегашния модел на стопанисване е критичен за опазването на вида екосистема. При установяване необходимост от промяна към по-строг режим на стопанисване, териториите с наличие на ВКС 3 могат да бъдат включени в План за действие за опазване на биоразнообразието в рамките на по-голям ландшафтен обект или могат да бъдат включени в защитени територии.

ВКС 4. ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ ОТ КРИТИЧНО ЗНАЧЕНИЕ. Основни екосистемни услуги от критично (незаменимо) значение в определени ситуации вкл., опазване на водосбори и контрол на ерозията на уязвими почви и склонове.

Тази ВКС се отнася до важните екологични функции на стопанисваната гора. Определени са следните групи гори съгласно основните им функции:

- Гори представляващи единствени източници на питейна вода
- Гори от решаващо значение за водосбора
- Гори с решаващо противоерозионно значение
- Гори с пожарозащитни функции
- Гори с решаващо значение за земеделието и рибарството

На територията на ДЛС „Паламара“ са представени типове ГВКС, свързани с екологичните функции на горските екосистеми. Определянето на тези консервационни стойности е извършено по данни от горскостопанския план и проведени интервюта с горските служители и местните заинтересовани страни. За всяка една от идентифицираните ВКС-та за територията на ТП „ДЛС Паламара“ са разписани конкретни мерки за стопанисване и мониторинг.

ВКС 4.1 ГОРИ – ЕДИНСТВЕНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ПИТЕЙНА ВОДА

В България за ГВКС се считат всички ЗГГФ попадащи в рамките на санитарно-охранителните зони 1 и 2 на източници за питейно-битово водоснабдяване, определени по реда на Наредба 3 от 2000 г. За ВКС се считат също и ЗГГФ попадащи в близост до източници за питейно - битово водоснабдяване, но без определени официални СОЗ, когато те са територии, включващи реката и крайбрежните заливаеми ивици на разстояние от 3500 м над водоземането и 50 м под него с широчина не по-малка от 1500м от двете страни на реката.

Територията на стопанството попада в обхвата на Басейнови дирекции „Черноморски район“ и „Дунавски район“.

По отношение на Плановете за управление на риска от наводнения в Черноморски район и Дунавски район 2022 - 2027 г., на територията на ТП „ДЛС Паламара“ няма определени райони със значителен риск от наводнения.

Горските територии за защита на водите на територията на ТП „ДЛС Паламара“ са с обща площ 85.3 ха, от която залесена 83.8 ха и незалесена 1.5 ха.

Поради това, че вододайните зони в рамките на всяка зона са разделени на пояси са представени в списъчен вид както следва:

1.1. Вододайна зона “Хитрино” – дренаж; съгласно Заповед № 8/16.03.2018 г. на Басейнова дирекция “Черноморски район” – гр. Варна (БДЧР – гр. Варна), разделя се на:

- СОЗ пояс I – земеделска територия;
- СОЗ пояс II – отдел и подотдели: [REDACTED];
- СОЗ пояс III – отдел и подотдели: [REDACTED];

1.2. Вододайна зона “Становец” – каптаж; съгласно Заповед № 37/25.04.2012 г. на БДЧР – гр. Варна, се разделя на:

- СОЗ пояс I – отдел и подотдел: [REDACTED];
- СОЗ пояс II – отдели и подотдели: [REDACTED];
- СОЗ пояс III – отдели и подотдели: [REDACTED];

1.3. Вододайна зона “Черна” - шахтов кладенец 2; съгласно Заповед № 58/11.07.2012 г. на БДЧР – гр. Варна, разделя се на:

- СОЗ пояс I – земеделска територия;

- СОЗ пояс II – земеделска територия;
- СОЗ пояс III – земеделска територия;

1.4. Вододайна зона “Правенци” – каптаж 1; съгласно Заповед № 41/04.05.2012 г. на БДЧР – гр. Варна, разделя се на:

- СОЗ пояс I – земеделска територия;
- СОЗ пояс II – земеделска територия;
- СОЗ пояс III – земеделска територия;

1.5. Вододайна зона “Капитан Петко” – с. Денница – дълбок сондаж; съгласно Заповед № 8/11.07.2005 г. на БДЧР – гр. Варна, разделя се на:

- СОЗ пояс I – земеделска територия;
- СОЗ пояс II – земеделска територия;
- СОЗ пояс III – земеделска територия;

1.6. Вододайна зона “Котел” - с. Единаковци – каптаж 1; съгласно Заповед № 22/16.02.2012 г. на БДЧР – гр. Варна, разделя се на:

- СОЗ пояс I – земеделска територия;
- СОЗ пояс II – земеделска територия;
- СОЗ пояс III – земеделска територия;

Разпределението на вододайните зони по пояси общо за територията на ТП „ДЛС Паламара“ е както следва:

- Вододайна зона – СОЗ пояс I – отдел и подотдел: [REDACTED]; с обща залесена площ 0.2 ха.

- Вододайна зона – СОЗ пояс II - отдели и подотдели: [REDACTED]

[REDACTED]; с обща площ 31.7 ха, от която 31.2 ха залесена и 0.5 ха незалесена.

- Вододайна зона – СОЗ пояс III - отдели и подотдели: [REDACTED]

[REDACTED]; с обща площ 53.4 ха, от която 52.4 ха залесена и 1.0 ха незалесена.

ЗАПЛАХИ

- Намаляване на пълнотата на насажденията под 0,5.
- Складиране на дървесина непосредствено във водните течения.
- Извършване на подвоз и извоз на дървесина, когато почвата е мокра и/или преовлажнена.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.1

1. До обособяване на санитарно-охранителни зони за източниците на питейна вода, съгласно Наредба 3 от 2002 г., се използват следните общи препоръки за лесовъдска намеса в посочените насаждения:

Да се подпомага създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;

Зоните в непосредствена близост до водоизточниците изискват повече внимание, минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина, дърводобив с много ниска интензивност или липса на такъв. В случаите, когато водоизточника е каптаж или извор, поръчително добра практика е зоната около него да се остави без лесовъдска намеса като остров на старостта;

Пълнотата на насажденията във водосбора да не намалява под 0.5, но и да не е висока от 0.8, тъй като се увеличава процента на евапотранспирация;

Забрана за използване на голи сечи;

Зоните в непосредствена близост до водоизточниците изискват повече внимание при планиране и провеждане на дейностите, минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина, дърводобив с много ниска интензивност или липса на такъв.

2. Трябва да се извършва обучение на персонала, който участва в горскостопанските мероприятия. Обучението трябва да запознае персонала с ограниченията предизвикани от

наличието на ВКС и мерките за опазване на тези стойности.

3. След обособяване на санитарно-охранителни зони за източниците на питейна вода, съгласно Наредба 3 от 16.10. 2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди, горскостопанските мероприятия трябва да се съобразяват с посочените в нея режими на стопанисване и опазване.

4. В процеса на учредяване на СОЗ, стопаните трябва да търсят компенсиране на пропуснатите ползи или увеличени разходи при стопанисването на горите.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.1

Горските стопани трябва да използват мониторинга на водите, извършван от компетентните органи – РИОСВ, БДЧР или водностопанските фирми. За водоизточниците, които не са включени в горепосочения мониторинг, се провеждат периодични консултации със съответните заинтересовани лица.

ВКС 4.2. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ВОДНИЯ ОТТОК ВЪВ ВОДОСБОРИТЕ

В България за ГВКС се приемат всички горски територии, които представляват:

1. Горски територии попадащи във водосборите на поройни водни течения, чиято лесистост надхвърля 40%;
2. Съобщества на клек (*Pinus mugo*);
3. Горски територии представляващи горна граница на гората (ГГГ), определени по реда на ЗГ или попадащи в 200 метровата ивица под ГГГ;
4. Крайречни естествени гори от *Q. pedunculiflora*, *Q. robur*, *Fr. oxycarpa*, *Ulmus minor*, *U. laevis*, *Salix alba*, *Alnus glutinosa*, *Populus alba*, *P. nigra*, *Platanus orientalis*, попадащи в заливаемата тераса на речното течение;
5. Горите между дигата и десния бряг на р. Дунав, горите на островите и 200 метровата ивица от високия бряг на реката;
6. Гори в 100 метровата ивица на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг);
7. Горски територии попадащи в санитарно-охранителна зона 3 на язовирите чието основно предназначение е за питейни нужди, определени по реда на Наредба 3 от 2002 г.

Хидроложките условия в района на Държавно ловно стопанство „Паламара” са доста лоши. Водни течения почти липсват, а доколкото ги има, те са къси и пресъхват през летните месеци. Източник на почвена влага за насажденията са главно падащите валежи. От основно значение е дебелината на снежната покривка, която е важен фактор за растежа на насажденията. Неравномерното разпределение на валежите през годината се отразява неблагоприятно върху производителността на дървостойките.

Изворите са малко и с неравномерен воден отток. Подпочвените води са на голяма дълбочина далеч от активната част на кореновата система. Като цяло речната мрежа на територията е рядка и слаборазвита. Има 13 общински язовира около селищата, които се ползват предимно за водопой на домашния добитък.

За територията на ТП „ДЛС Паламара” не са определени ГВКС, покриващи изискванията на ВКС 4.2.

ЗАПЛАХИ

- Замърсяване с битови отпадъци.
- Извършване на подвоз и извоз на дървесина, когато почвата е мокра и/или преовлажнена

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.2

1. Планирането и стопанските дейности в териториите определени като ВКС 4.2 се съобразяват с поддържане и подобряване на водоохранните и водозадържащите им функции.

2. За насажденията с ВКС 4.2.4 са в сила всички мерки, които са посочени за съответните насаждения, посочени във ВКС 3 за типа Крайречни заливни гори, доминирани от бяла върба.

3. В насажденията, формиращи защитната ивица около водни обекти могат да се посочат следните общи препоръки за лесовъдска намеса:

За намаляване повърхностния воден отток да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии във водосбора с гора;

При нужда се провеждат залесителни мероприятия с подходящи местни видове за увеличаване лесистостта на водосбора;

В насаждения с влошени структурни параметри и устойчивост да се планират и прилагат възстановителни мероприятия;

Подпомага се създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;

Пълнотата на насажденията във водосбора да не намалява под 0.5;

Забрана за използване на голи сечи, освен в интензивните тополови култури, като след сечта е необходимо залесяване на площта в максимално кратки срокове;

Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието - мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н.

Поради опасността от ерозия, трябва да се използват технологични схеми и техника, осигуряващи минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина.

След прекратяване на стопанските дейности се извършва рехабилитация на нарушените терени (напр. извозни горски пътища);

4. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията, предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.2

В мониторинга на ВКС 4.2. се включват параметри като здравословно състояние на гората, наличие и интензивност на ерозионните процеси, промени в структурата и състава на насажденията, количество и структура на мъртвата дървесина. Като допълнение се организира мониторинг на параметри, характеризиращи водорегулационните функции на гората, като динамика на лесистостта, ерозионните процеси, степен на повреди по крайречната растителност и др.

За определяне на отклонения в функционалността на тези гори може да се използва мониторинга на водите, извършван от компетентните органи - РИОСВ, басейновите дирекции или водностопанските фирми.

ВКС 4.3 ГОРИ С РЕШАВАЩО ПРОТИВОЕРОЗИОННО ЗНАЧЕНИЕ

В България за ГВКС се приемат всички горски територии, представляващи:

1. Горски територии с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, голини, редини, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ха и пълнота над 0,6;

2. Гори, създадени по технически проекти за борба с ерозията, корекционни, брегозащитни и колматажни горски пояси,

3. Гори, предпазващи населени места или комуникации, разположени на пътя на паднали до момента лавини по данни от Планинската спасителна служба, гори в снегосборна област с наклон над 20°, както и такива разположени под обезлесена снегосборна област с дължина над 200 м. и наклон над 20°;

В ТП „ДЛС Паламара“ са установени горски територии покриващи определението за консервационна стойност **ВКС 4.3.1.** – отдели и подотдели с наклон над 30°, а именно: [REDACTED]; с обща площ **76.3** ха, от която **75.9** ха е залесена и **0.4** ха незалесена.

ЗАПЛАХИ

- Прилагането на лесовъдски системи, при които пълнотата на насаждението да се намалее под 0,5.

- Извеждане на госкостопански мероприятия на каменливи и урвеси терени.

- Използването на техники и технологии нарушаващи почвената покривка.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.3

1. Стопанисването на гори, представляващи ВКС 4.3. трябва да е съгласно изискванията на ЗГ за горите със специално предназначение и с насока към ограничаване опасността от развитие на ерозионни процеси.

2. Планирането и стопанските дейности в ГВКС се съобразяват с ВКС 4.3. Като общи препоръки за лесовъдска намеса могат да се посочат:

В горите с решаващо противоерозионно значение:

- Да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии с гора, като пълнотата на насажденията не се намалява под 0.5;

- Да се водят предимно отгледни и санитарни сечи;

- Когато пред насаждение от списъка на ГВКС 4.3 са поставени допълнително една или повече цели (напр. курортни гори), лесовъдските мероприятия трябва да постигнат баланс между тях, но като приоритет остава осигуряване на противоерозионната функция;

- При много стръмни терени (31-45°) не се водят голи сечи и краткосрочно постепенни сечи;

- При каменливи и урвести терени (над 45°) да не се провеждат стопански мероприятия;

- При извеждането на сеч да се използват техника и технологии, с които в минимална степен се нарушава растителната и почвената покривка;

- При нужда се провеждат залесителни мероприятия, като с предимство се използва коренната горскодървесна растителност;

В горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи:

- Не се допуска извеждането на сечи;

- Провеждат се мероприятия за подпомагане на допълнително настаняване на растителност;

- Предвиждат се мероприятия за заздравяване устойчивостта в основата на склона при водни течения (включва изграждането на технически съоръжения за формиране на профил на равновесие).

3. Да се определят и извозните пътищата, временни складове и сечищата които имат нужда от рехабилитация. След провеждането на дърводобива задължително се извършват необходимите възстановителни мероприятия, съобразно нарушенията на терена.

4. Да се разработят планове или правила за рехабилитация на нарушени или други територии, заплашени от ерозия и/или, в които мониторингът показва повишени нива на ерозия.

5. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.3

1. Препоръчително е да се осъществят контакти и консултации със експерти от РИОСВ.

2. За горите с решаващо противоерозионно значение да се извършва два вида мониторинг – краткосрочен и дългосрочен:

- краткосрочен – наличие на прояви на съвременна ерозия (засегната площ).

Наблюдение

– всяка година;

• дългосрочен – правят се измервания на мощността на почвения профил и мъртвата горска постилка (МГП). Наблюдение – през 10 г.

3. За горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи се отчита динамиката на следните параметри:

- При формиран сипей се отчита обема на отложените материали;
- Площна динамика на свлачището;
- Площна (обемна) динамика на зоната на разрушаване;

Наблюденията се извършват всяка година.

ВКС 4.4. ГОРИ, КОИТО ПРЕДСТАВЛЯВАТ БАРИЕРА ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ПОЖАРИ

За ГВКС се приемат всички широколистни гори разположени между иглолистни насаждения, между иглолистни насаждения и населени места, между иглолистни насаждения и земи с различно селскостопанско ползване, имащи ширина на насаждението минимум 100 м. и максимум 250 м. и състав включващ всички широколистни видове без бреза, акация и тополови култивари.

За територията на ТП „ДЛС Паламара” не са установени горски територии покриващи определението за консервационна стойност **ВКС 4.4.**

ЗАПЛАХИ:

- Изсичането на широколистни гори в иглолистни.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.4

1. Да не се допуска фрагментация на тези гори. Насажденията с отворен склоп или гори в които е воден дърводобив с висока интензивност са по-предразположени към пожари, тъй като създават предпоставки за увеличаване на тревното и храстовото покритие.

2. В посочените насаждения да се запази и поддържа широколистния състав на гората. При стопанисването им да не се допуска понижаване на пълнотата под 0.7 върху цялата площ на ГВКС 4.4. При възобновителните сечи да се използват лесовъдски системи, които подпомагат създаването на групова/мозаечна структура.

3. При липса на насаждения с пожарозащитна функция, да се планира създаването на буферни зони от пожароустойчиви дървесни видове с подходящи схеми на залесяване около пожароопасните зони.

4. Да се разработят планове за борба с пожарите, които включват стандартни оперативни процедури за борба с пожарите и обучение на персонала, съгласно горското законодателство в страната.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.4

При тази ВКС се извършва мониторинг за честотата и площното разпространение на запалванията и пожарите в горскостопанската единица.

ВКС 4.5. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ (ЗЕМЕДЕЛИЕ, РИБНИ ЗАПАСИ) И ЗА ЗАЩИТАТА НА ИНФРАСТРУКТУРНИТЕ ОБЕКТИ

Всички гори с критични функции, от които зависят земеделието, състоянието на рибните запаси и защитата на инженерни съоръжения са ГВКС, когато представляват:

1. Ивично разположени гори, в съседство с обработваеми земи, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, когато широчината на горската ивица не е по-голяма от 100 м;

2. Крайречни гори доминирани от различни представители на род *Salix* по брега на река Дунав и нейните острови, заливани при високи водни стоежи на реката, както и по бреговете на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг).

3. Гори създадени за защита на инженерни съоръжения.

За територията на ТП „ДЛС Паламара“ са идентифицирани гори, които отговарят на определението за ВКС 4.5. както следва:

Списък на отдели и подотдели, представляващи ВКС 4.5

Гори отговарящ определението за 4.5.	Отдели и подотдели
<p>Точка 1. Ивично разположени гори, в съседство с обработваеми земи, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, когато широчината на горската ивица не е по-голяма от 100 м</p>	<p>- ВКС 4.5.1. Държавен защитен горски пояс - обособен съгласно чл. 5, ал. 2 от ЗГ, отдели и подотдели: [REDACTED]; с обща площ 340.6 ха, от която 332.5 ха е залесена и 8.1 ха незалесена.</p> <p>- ВКС 4.5.1. Полезащитен горски пояс - обособен съгласно чл. 5, ал. 2 от ЗГ, отдели и подотдели: [REDACTED]; с обща площ 10.0 ха, цялата залесена.</p>
<p>Точка 3. За защита на инженерни съоръжения</p>	<p>- ВКС 4.5.3. Защитна ивица (50 м)от двете страни на първокласен републикански път (I - 7) Силистра - Шумен - обособена съгласно чл. 5, ал. 2 от ЗГ, отдели и подотдели: [REDACTED]; с обща площ 245.5 ха, от която 233.3 ха е залесена и 12.2 ха незалесена.</p> <p>- ВКС 4.5.3. Защитна ивица (50 - 100 м)от двете страни на ж.п. линията Русе - Варна - обособена съгласно чл. 5, ал. 2 от ЗГ, отдели и подотдели: [REDACTED]; с обща площ 26.9 ха, от която 26.5 ха е залесена и 0.4 ха незалесена.</p> <p>- ВКС 4.5.3. Защитна ивица (50 м)от двете страни на газопровод - обособена съгласно чл. 5, ал. 2 от ЗГ, отдели и подотдели: [REDACTED]; с обща площ 21.4 ха, от която 19.5 ха е залесена и 1.9 ха незалесена.</p>

ЗАПЛАХИ

- Намаляване площите на крайречните гори

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.5

За горите, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, с най-добър ефект в практиката се утвърждава ажурният (продухваем) тип полезащитен пояс. Би следвало стопанисването да е насочено към оформянето и подържането именно на такъв тип пояси, чрез формиране на дървесен (горен) етаж и храстов (долен) етаж, като ажурността по цялата височина е не по-малка от 50% при равномерно разположение по дължина.

В горите за защита на инженерни съоръжения отгледните сечи се водят с умерена интензивност. Възобновителните мероприятия трябва да осигурят плавен преход между старото и новото поколение гора, при което да не се намаляват съществено защитните й функции – да се прилагат само сечи с дълъг възобновителен период.

Необходимо да се оцени реалните и потенциални заплахи за ключовите горски функции от горскостопанските дейности. След оценката да се извършат и консултации с местните общности, съответните експерти и органи за да се получи информация за въздействието на други дейности върху идентифицираните горски територии и да се предприемат мерки за намаляване на потенциални бъдещи заплахи.

След оценката за заплахите, да се разработят мерки за запазване или възстановяване на нарушени територии / функции.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.5

Да се организира и прилага система за годишен мониторинг, която да отчита състоянието и измененията в ключови параметри на тези гори. Да се използват съвременни картови материали и теренна информация. Необходимо е да се следи за изменения на добивите в обработваемите земи и на рибните ресурси в съответните територии.

ВКС 5. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ ОСНОВНИТЕ НУЖДИ НА МЕСТНОТО НАСЕЛЕНИЕ (ПОМИНЪК, ПРЕПИТАНИЕ, БИТОВИ НУЖДИ, ЗДРАВЕ)

Тази ВКС се различава от биологичните и екологични стойности по участието на местните общности в ползването и управлението на гората. Предварителната оценка определя общности, които са потенциално зависими от ресурсите, които им дава гората.

В България следните ресурси характеризират ВКС 5, според нивото на зависимост на общностите от тях, наличието на лесно достъпни заместители и взаимодействието с други ВКС:

- Дърва за огрев и битови нужди
- Паша
- Фураж – сено и листна маса
- Гъби

- Други недървесни продукти – лечебни растения, горски плодове, охлюви, продукти от лов (недървесни горски продукти, с които може да се търгува, включително уловени животни, смоли, плодове, и т.н.)

- Водоснабдяване (Вода за пиене и за всекидневни нужди (виж ВКС 4.1)

Някои от тези ползвания могат да влязат в противоречие със законодателството (например при добив на дървесина или странични ползвания без официално/законно разрешително) или с други ВКС (например при ловуване или други ползвания на защитени видове). В процеса на определяне/предварителна оценка, оценителят трябва да определи всички потенциални ползвания на горските ресурси по метода на включването, без предубеденост към законността или устойчивостта на тези ползвания на гората от хората.

В България ГВКС могат да бъдат всички горски територии, представляващи части от земища на селища или селищни образувания в необлагодетелствани райони (съгласно Наредба за определяне на критериите за необлагодетелстваните райони и териториалния им обхват, приета с ПМС № 30 от 2008 г. (ДВ, бр. 20 от 2008 г.) изм. ДВ. бр.53 от 12 Юли 2011 г.), при които селищата са неелектрифицирани или са с неразвита пътна мрежа (труднодостъпни, липса на асфалтирани пътища), а дадените горски територии са на разстояние до 5 км (отдалеченост) от границите на селището, и са определени след проверка за критичност чрез анкета с местните хора.

Територията на ТП „ДЛС Паламара“ не е в списъка на необлагодетелствани райони – Приложение 5А към ръководството. На базата на историческите данни, досегашните социологически изследвания и Практическото ръководство приемаме, че като цяло населението в общините в обхвата на стопанството не е безалтернативно по отношение ползванията и приходите от горите и поради това ВКС 5 не е явно проявена на територията на ТП „ДЛС Паламара“.

ТП “ДЛС Паламара” обхваща горски територии попадащи в Общините Венец, Каолиново - част, Хитрино и Никола Козлево - част, като включва **15 577.5** ха държавни горски територии.

Общо в района на стопанството са разположени следните населени места:

- Община Венец - включват се следните земища – с. Изгрев, с. Буйновица, с. Осеновец, с. Венец, с. Борци, с. Ясенково, с. Капитан Петко, с. Дренци, с. Габрица, с. Черноглавци, с. Страхилица, с. Денница, с. Боян и с. Черна.

- Община Никола Козлево - включват се следните земища – с. Вълнари - част, с. Крива река - част, с. Ружица - част.

- Община Каолиново - включват се следните земища - гр. Каолиново, с. Дойранци, с. Долина – част, с. Лиси връх, с. Лятно, с. Тодор Икономово, с. Тъкач, с. Сини вир, с. Загориче, с. Браничево, с. Наум, с. Средковец, с. Гусла, с. Климент.

- Община Хитрино - включват се следните земища – с. Байково, с. Близнаци, с. Длъжко, с. Добри Войников, с. Единаковци, с. Иглика, с. Живково, с. Калино, с. Камяняк, с. Развигорово, с. Становец, с. Студеница, с. Тервел, с. Тимарево, с. Трем, с. Върбак, с. Висока поляна, с. Звегор, с. Силвак.

Част от земището на с. Жилино (община гр. Нови Пазар) попада в оградената площ (база) за интензивно развитие на муфлон (само в ловностопанско отношение се стопанисва от ТП ДЛС “Паламара”).

Всички населени места имат земища и са разположени по периферията на горските комплекси или са на значително разстояние от тях.

Средната лесистост е съответно:

- Община Венец - средната лесистост – 31,5 %.

- Община Хитрино - средната лесистост – 10,4 %.

- Община Никола Козлево - средната лесистост – 28,9 %.

- Община Каолиново - средната лесистост – 23,2 %.

Общините в обхвата на ТП “ДЛС Паламара” се характеризират с преобладаващ селски начин на живот и специализация в развитието на селското стопанство. Имат ниска степен на развитие на икономическата база и на поддържащата я техническа инфраструктура. Като цяло общините се отличават с ниска степен на квалификация на работната сила и свързаните с това остри социални последици - високо равнище на безработицата, ниски доходи на населението и обезлюдяване на населените места.

Демографските процеси и в четирите общини, респективно на територията на ТП “ДЛС Паламара” са с трайни неблагоприятни тенденции. Съществува тенденция към постоянно намаляване на населението, като през последните няколко преброявания се отчита спад както в броя на населението, така и по отношение на неговата средна гъстота - в

резултат на емиграциите и отрицателния естествен прираст.

Всички населени места на територията на четирите общини, респективно на територията на ТП „ДЛС Паламара“, са водо- и електроснабдени.

Пътната мрежа в района е много добре развита. Всички селища са свързани помежду си посредством асфалтирани пътища.

Районът на стопанството е обхванат от сравнително добре развита шосейна мрежа, която свързва всички населени места и гъсто развита пътна мрежа в горския фонд, като не съществуват недостъпни места за усвояване на лесосечния фонд, провеждане на ловните и залесителните мероприятия и охраната на горските територии. Единствен недостатък имат черните пътища, които в дъждовно време стават трудно проходими, поради механичния състав на почвата.

Наред с делът на горския сектор в разпределението на трудовата заетост в региона, горските ресурси са от голямо значение за общината и местното население. Горите, заедно със земеделските земи, представляват основните ресурси в общината, от една страна, а от друга - дървесината е от основно значение за осигуряване отоплението и битовите нужди на местното население на територията на общината.

Икономическото значение на горите на територията на ТП „ДЛС Паламара“ е като източник на дървесина за индустриална преработка, както и в голяма степен като източник на дърва за огрев. Значителна част от добиваната дървесина се предоставят за нуждите на местното население от дърва за огрев.

Голяма част домакинства от местното население в общината използват дърва за отопление и/или готвене. Основен източник за снабдяване на населението с дърва за отопление и битови нужди са държавните гори, тъй като те заемат над 90% от всички горски територии в общината. Цената на дървата за населението предлагана от ТП „ДЛС Паламара“ се определя по одобрени от СИДП ДП – Шумен ценоразписи за съответната календарна година. В кметствата се изготвят списъци на домакинствата за социално подпомагане, както и списъци за нуждите от дърва за огрев и строителен материал на всички домакинства, които се съгласуват и предоставят за изпълнение на ТП „ДЛС Паламара“. От страна на местното население няма оплаквания по отношение на предоставяните количества на дърва за огрев и цената на дървения материал.

Местното население не е ограничено и отделно от ползването на дърва за огрев, свободно ползва и различни видове недървесни горски продукти (НДГП) за собствени нужди или за допълнителни доходи. В горските територии в обхвата на ТП „ДЛС Паламара“ събирането и изкупуването на НДГП не представлява основен поминък за местното население или за бизнеса на територията на стопанството.

Макар и район с развито животновъдство, данните за ползванията на пашата като ресурс показват не висок интерес от страна на населението в общината при достатъчно предлагане на терени за това съгласно Горскостопанския план на стопанството. Издаването на разрешителните за паша става съгласно съгласуван с кметствата годишен План за паша. Той се изготвя на база получения брой животни, които местното население заявява, че желае да пашува в горски територии на ТП „ДЛС Паламара“.

От гледна точка на ловните дейности, те се извършват съгласно одобрен Ловоустройствен план/проект. Районът предлага отлични условия за развитие на ловното стопанство, съществува богата и разнообразна естествена хранителна база. Разчлеността на горските масиви позволяват дивеча да се възползва от културите създадени в селскостопанския фонд и изградената фуражна база, равномерно разпръсната по цялата площ, състояща се от дивичови ниви, дивечови ливади, ловни просеки осигуряваща паша и добив на фуражи. Наличието на подраст и подлес в насажденията и младите култури осигурява естествени укрития. Високият процент на склонове с южно изложение осигурява удобни места за зимуване на дивеча в местообитанията. За да се избегнат частично неблагоприятните за спокойствието на дивеча елементи, като човешката дейност в селското

стопанство и горското стопанство са създадени заградени площи със стабилна ограда.

- База за интензивно стопанисване на дивеч “Паламара” (благороден елен), отдели и подотдели:

; с обща площ **1227.1** ха, от която **1105.6** ха е залесена и **121.5** ха незалесена.

- База за интензивно стопанисване на дивеч “Дъбрава” (дива свиня), отдели и подотдели:

; обща площ **119.4** ха, от която **108.1** ха е залесена и **11.3** ха незалесена.

Добрата инфраструктура, развитите земеделие и търговия в района, не могат да се смятат за пример за зависимост на населението от дадени горски територии и безалтернативност в приходите на домакинствата на територията на ТП “ДЛС Паламара”. В същото време, проведените консултации с кметствата на селищата в района на стопанството показват, че основната сфера на осигуряване заетост за местното население, освен земеделието е горското стопанство и най-вече администрацията на ТП “ДЛС Паламара”.

ВКС 5 не е явно проявена на територията на ТП “ДЛС Паламара”, съгласно изискванията на *Ръководство за определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност*, но високото социално значение и ключово място на горските ресурси в района на Общините Венец, Хитрино, Каолиново и Никола Козлево, както и големия дял на сектор горско стопанство за осигуряване на заетост на населението, не може да се пренебрегва при дейностите по управлението на горите. Не трябва да се допуска преексплоатация на ресурсите, което в бъдеще би могло да доведе до сериозни социални конфликти. Проблеми биха възникнали също, ако в следствие неправилна търговска политика се намалят количествата дърва за огрев и дървен материал, отделяни за задоволяване на нуждите на местното население. Проблем би възникнал и в случай на повишаване на цената на дървата за огрев и дървения материал в резултат на необходимост от доставянето му от други региони. Лошото социално-икономическо положение на населението не би позволило на местните хора да заплащат по-висока цена.

ЗАПЛАХИ:

- Браконьерство
- Замърсяване с битови отпадъци или химически вещества.
- Нерагламентирано ползване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ И МОНИТОРИНГ НА РЕСУРСИТЕ, СВЪРЗАНИ С ВКС 5

Като общи препоръки за управлението на горите в ТП “ДЛС Паламара” с цел съхраняване на социалната им значимост може да се каже:

ДЛС трябва да предвижда възможности за задоволяване на нуждите на местното население с дърва, които средно за страната са определени на около 8 м³ дърва на домакинство за отоплителен сезон;

Да продължат да се ползват и да се развиват възможностите за допълнителни приходи от събиране на такси по съответните тарифи за ползване на недървесни горски продукти и извършване на туристически дейности в горските територии, като това се планира въз основа на програма за ползване базирана на инвентаризация на всички горски ресурси и норми за устойчивото им ползване и възпроизводство;

Преференциално да се наемат на работа и да се възлагат дейности на местни жители и местни фирми, с цел подобряване на заетостта в района и подобряване доходите на местното

население в общините на територията на стопанството;

Да не се извършват залесявания с не-типични и не-местни видове;

Мероприятията да се планират и обхващат цялата територия на горскостопанските единици;

Да се актуализира Горскостопанският план на стопанството, отчитайки действителното състояние на насажденията, както и да не се превишават по обем и интензивност ползванията определени в същия Горскостопански план.

УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 5

1. Определяне на текущото състояние и тенденциите за промяна на ВКС 5.
2. Отразяване на резултатите от мониторинга и преразглеждане на дейностите в лесоустройствените планове и проекти и стратегиите за развитие на общините.

ВКС 6. КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ. Места, ресурси, местообитания и ландшафти от глобално или национално културно, археологично или историческо значение, и / или от критично (незаменимо) значение за традиционната култура на местните общности и коренното население, идентифицирани с тяхно участие, вкл. културно, екологично, икономическо или религиозно/духовно значение.

Една гора може да се обяви за ГВКС, ако притежава или осигурява стойности, без които местната общност би претърпяла драстична промяна в културата, или за които общността няма алтернатива. Съгласно нормативната уредба в страната около 40 000 обекта на културно-историческото наследство в България имат статут на паметник на културата. Част от тях попадат в гори или са тясно свързани с горски територии.

Такива ГВКС в България, съдържащи ВКС 6, са всички:

1. Горски територии в 500 м ивица около религиозните обекти от Приложение 7;
2. Горски територии в 100 м ивица около манастири и други религиозни обекти извън Приложение 7 (църкви, параклиси, оброчища, аязма, текета и др.), древни светилища, окултни средища, археологически паметници и разкопки и др. Места важни за съхраняване на духовността, традициите, историческата и културна памет, определени при консултациите с местните хора;
3. Горски територии в границите на обекти на недвижимото културно наследство (паметници на културата) или в техните охранителни зони;
4. Горски територии в 100 м около територии, традиционно свързани с провеждането в тях на събори, надпявания и други мероприятия, важни за съхраняване на културното наследство и националните традиции, определени при консултациите с местните хора;
5. Горски територии непосредствено разположени (в 30 м. ивица/ по 15 м от всяка страна на пътеката) по протежение на официално маркирани туристически маршрути и немаркирани, но често използвани туристически пътеки.
6. Горски територии в 50 м. ивица около туристически обекти, както и горски територии с изключителна естетическа и рекреационна стойност (вкл. единични дървета или малки групи дървета – напр. вековни или забележителни дървета), чешми, беседки, образувателни маршрути, и др. Важни за туризма и образованието места, определени при консултациите с местните хора и активни в района туристически групи, сдружения и компании.

През периода на изследването, до началото на 2025 година, на територията на ТП „ДЛС Паламара” не са установени горски територии, отговарящи на изискванията в определението по ВКС 6 към националното ръководство за определяне на ГВКС.

При определяне на такава категория гори в бъдеще, трябва да се спазват следните

изисквания при стопанисването им:

ЗАПЛАХИ

- Промяна на ландшафта и облика на местностите.
- Понижаване на стойностите на гората като ВКС.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 6

Да не се планират и провеждат мероприятия, които водят до промяна на ландшафта, облика на местностите и понижаване стойностите на гората като ВКС 6 (напр. голи сечи, реконструкции, краткосрочно-постепенни сечи, възобновителни сечи с голяма интензивност).

Особено внимание трябва да се обърне на запазване и по възможност подобряване на естетическите и защитни функции на гората (запазване на мъртви стоящи и лежащи дървета, живи единични и групи дървета с интересни екстериорни качества, дървета с хралупи, стари дървета).

През туристическите сезони и периодите на провеждане на традиционните събори, панаири или културни, исторически, религиозни мероприятия на местното население, в отделите на провеждането им да не се извършват дърводобивни, извозни и други горскостопански дейности, нарушаващи духа и спокойното протичане на мероприятията.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 6

През 5 години да се извършва консултация с местната власт, населението, религиозните общности, културните и туристически организации за проверка дали определените ГВКС запазват значимостта си съгласно определението за ВКС 6, както и за поява и описване на нови ГВКС на територията на ТП „ДЛС Паламара”.

Ежегодно да се извършва контрол по дейностите предвидени в Горскостопанския план и съобразени с препоръките и указанията за стопанисване на определените ВКС 6.

Мониторингът да се провежда чрез документална проверка и снимков материал.

Приложение

Списъци на Горите с висока консервационна стойност в ТП “ДЛС Паламара”, горски територии, държавна собственост

- **ВКС 4.5.1. Държавен защитен горски пояс** - обособен съгласно чл. 5, ал. 2 от ЗГ, отдели и подотдели: [REDACTED]

[REDACTED] с обща площ **340.6** ха, от която **332.5** ха е залесена и **8.1** ха незалесена.

- **ВКС 4.5.1. Полезащитен горски пояс** - обособен съгласно чл. 5, ал. 2 от ЗГ, отдели и подотдели: [REDACTED]; с обща площ **10.0** ха, цялата залесена.

- **ВКС 4.5.3. Защитна ивица (50 м) от двете страни на първокласен републикански път (I - 7) Силистра - Шумен** - обособена съгласно чл. 5, ал. 2 от ЗГ, отдели и подотдели: [REDACTED]

[REDACTED] с обща площ **245.5** ха, от която **233.3** ха е залесена и **12.2** ха незалесена.

- **ВКС 4.5.3. Защитна ивица (50 - 100 м) от двете страни на ж.п. линията Русе - Варна** - обособена съгласно чл. 5, ал. 2 от ЗГ, отдели и подотдели: [REDACTED]; с обща площ **26.9** ха, от която **26.5** ха е залесена и **0.4** ха незалесена.

- **ВКС 4.5.3. Защитна ивица (50 м) от двете страни на газопровод** - обособена съгласно чл. 5, ал. 2 от ЗГ, отдели и подотдели: [REDACTED]; с обща площ **21.4** ха, от която **19.5** ха е залесена и **1.9** ха незалесена.

- **ВКС 4.3.1. Горски територии за защита на почвата с наклон над 30°** - обособени съгласно чл. 5, ал. 2 от ЗГ, отдели и подотдели: [REDACTED]; с обща площ **76.3** ха, от която **75.9** ха е залесена и **0.4** ха незалесена.

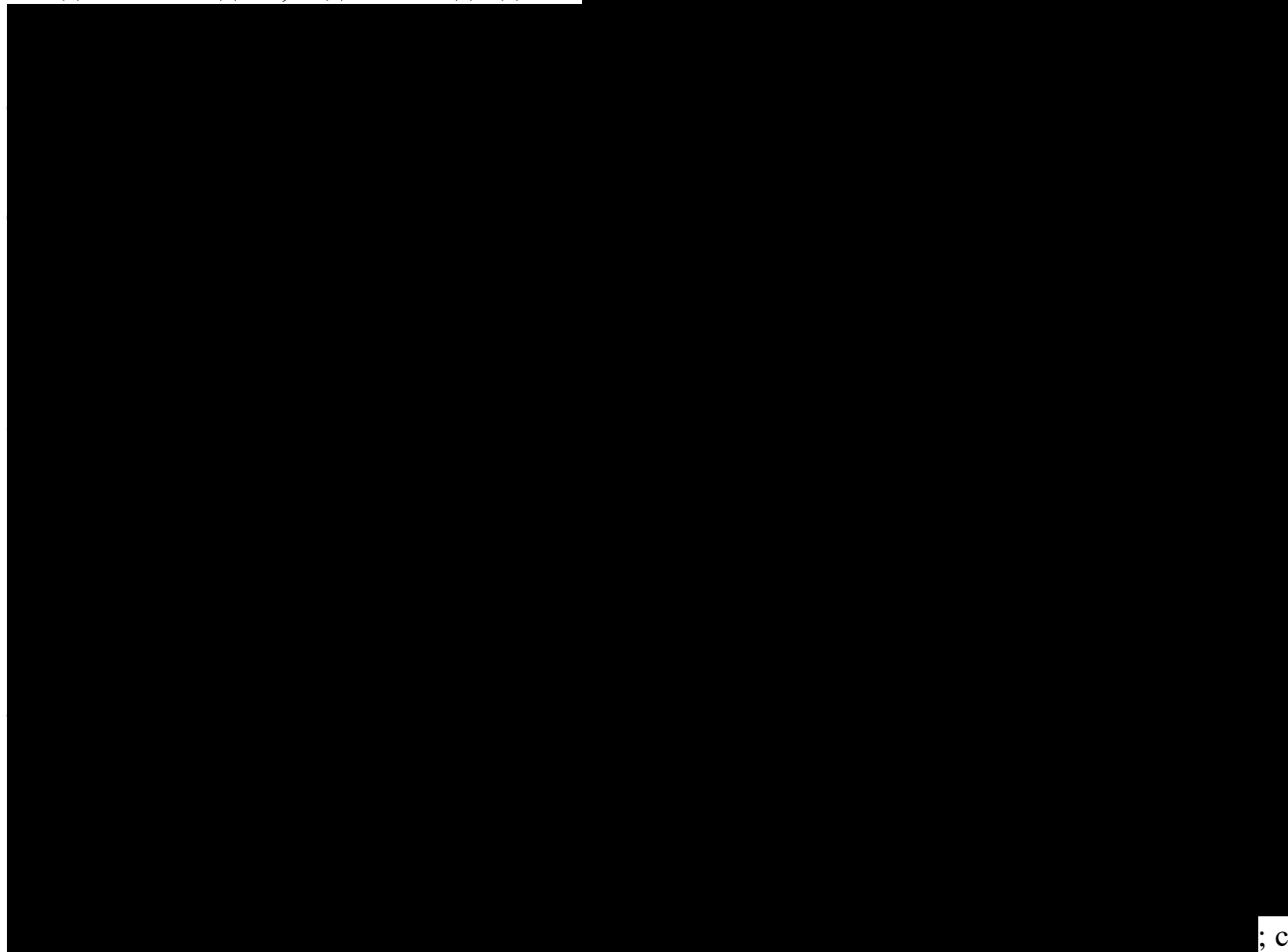
- **ВКС 4.1. - Вододайна зона пояс II** – обявена със заповеди на Басейнова дирекция “Черноморски район” – гр. Варна (БДЧР – гр. Варна). По подробно са разгледани в глава V на настоящата записка, отдели и подотдели: [REDACTED]; с обща площ **18.0** ха, от която **17.5** ха е залесена и **0.5** ха незалесена.

- **ВКС 4.1. - Вододайна зона пояс III** – обявена със заповеди на Басейнова дирекция “Черноморски район” – гр. Варна (БДЧР – гр. Варна). По подробно са разгледани в глава V на настоящата записка, отдели и подотдели: [REDACTED]; с обща площ **38.4** ха, от която **37.4** ха е залесена и **1.0** ха незалесена.

- **Гори във фаза на старост (ГФС)**, съгласно Заповед № РД 421 от 02.11.2016 г. на министъра на земеделието и храните, отдели и подотдели: [REDACTED]; с обща залесена площ **8.4** ха.

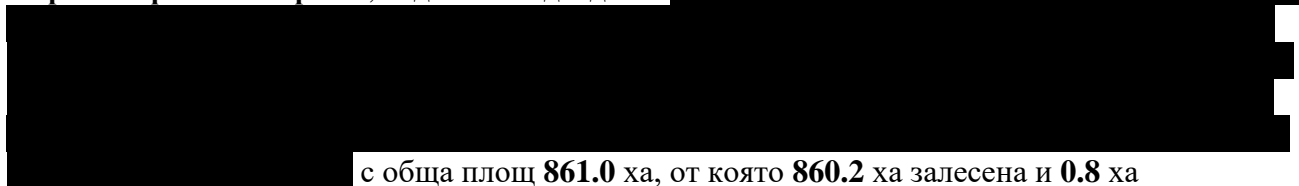
- **Гори с висока консервационна стойност (ГВКС 1), по ГСП 2022г.** и по сертификационен

доклад (ВКС 1.1; ВКС 1.2; ВКС 1.3) гори, в които са установени изчезващи, редки, застрашени и ендемични видове, отдели и подотдели:

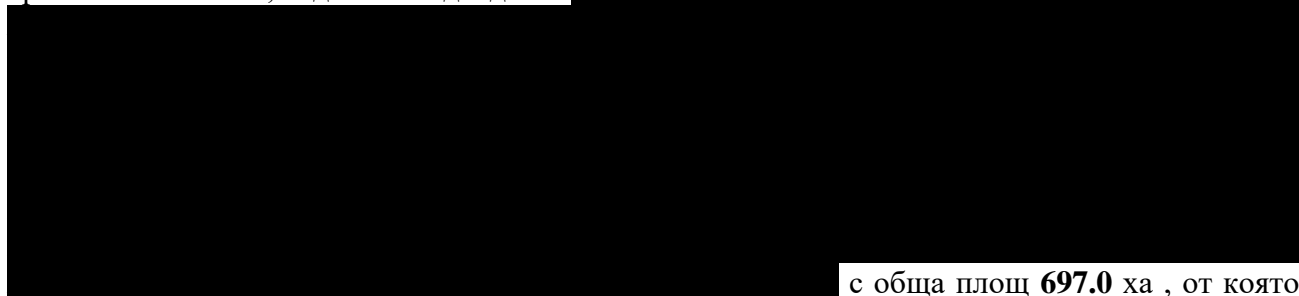
обща площ **4552.3** ха, от която **4325.5** ха залесена и **226.8** ха незалесена.

- Гори с висока консервационна стойност (ГВКС 3) по ГСП 2022 г. и по сертификационен доклад “гори във фаза на старост”, отдели и подотдели:

с обща площ **861.0** ха, от която **860.2** ха залесена и **0.8** ха незалесена.

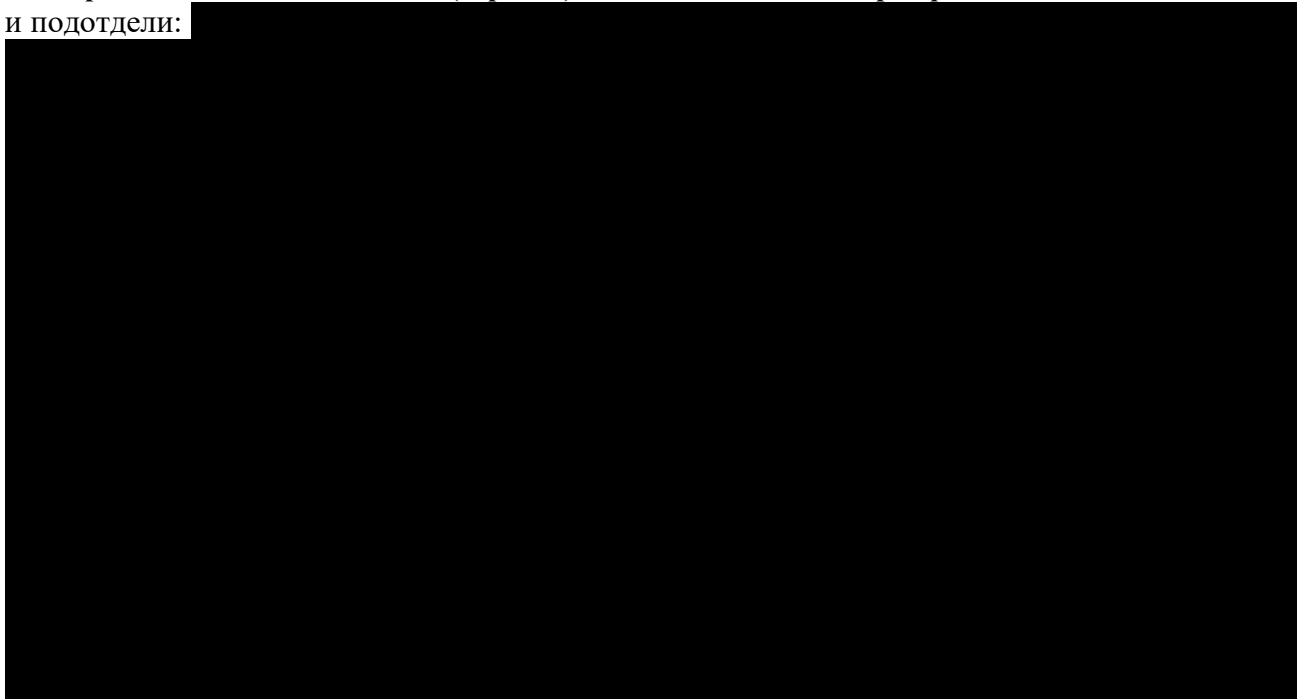
- Гори с висока консервационна стойност (ГВКС 4), по ГСП 2022г. и по сертификационен доклад (ВКС 4.1; ВКС 4.3.1; ВКС 4.5.1; ВКС 4.5.3), гори представляващи екосистемни услуги от критично значение, отдели и подотдели:

с обща площ **697.0** ха , от която **675.1** ха залесена и **21.9** ха незалесена.

- Представителни екосистеми (образци) по ГСП 2022 г. и по сертификационен доклад, отдели и подотдели:

; с обща площ **1680.6** ха, от която **1564.6** ха залесена и **116.0** ха незалесена.